MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims. - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Any IV. Núm. 190 - Barcelona, dijous, 22 de setembre, 1932

Per primera vegada un Pre= sident castellà no serà un foraster a casa nostra.

JORNADES REPUBLICANES

Benvinguda als amics de Castella

Hom ha volgut, amb raó, que la solemnitat d'aquests moments fos simbolitzada per un ritual alhora majestuós i alegre. Car la joia que senten Catalunya i Espanya no és pas d'aquelles que puguin contenir-se dintre dels cors, ans demanen una successió d'actes externs, significatius i derivatius de l'alegria de tot un poble. Mai com ara no es veu necessària la col·laboració de les masses; car en aquests instants que tota una nació batega com una sola ànima, la festa neix per ella sola. I, llavors, la festa és fecunda, puix que és un acte. Així com les celebracions forçades que els règims tiànics imposen als pobles tenen tot l'aire d'una comèdia, i el poble les *sofreix*, ací el poble les actua. I, de la mateixa manera com una festa *patida* deixa un regust d'enviliment, una d'*activa* que no s'efectués deixaria una recança, com d'una omissió greu que féssim de cara a la nostra consciència individual i col·lectiva.

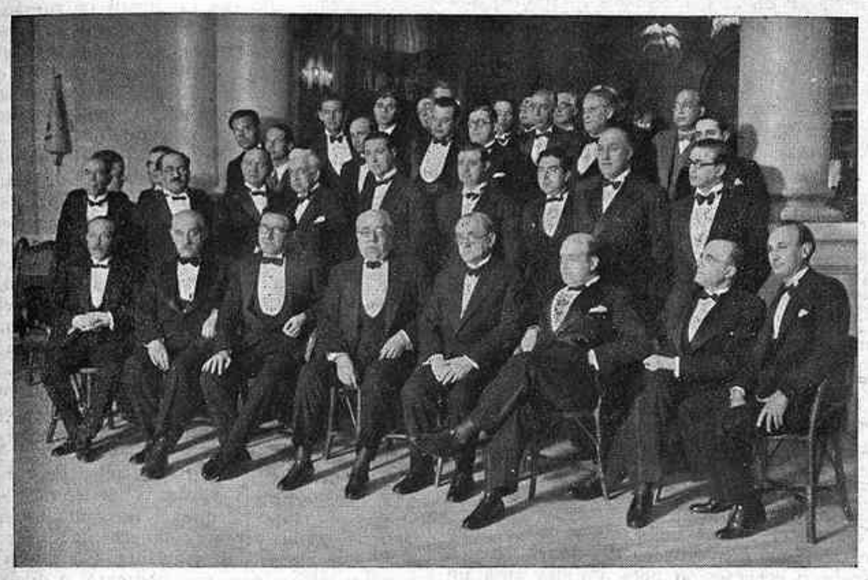

De l'àpat ofert al senyor Azaña en el seu darrer viatge a Barcelona

Per aquests motius, MIRADOR s'associa de tot cor a l'homenatge que tot Catalunya el proper diumenge retrà als polítics i governants que vénen vers al nostre cap i casal a palesar amb l'eloqüència plàstica dels actes, l'alta significació que donen i les elevades esperances que tenen posades en la Catalunya lliure de la República. La reconeixença de les seves llibertats (i vol dir això i no més l'acte de diumenge propvinent) no és un acte comès per la República a contracor, una concessió de feblesa, arrencada a favor de pactes i compromisos, sinó una proclamació espontània d'un dret. De manera que ara, després de la signatura de l'Estatut, no hi ha, dins el camp de la República, aquella divisió de vencedors i de vençuts. I, encara, gosem dir una altra cosa: estem segurs que davant del magnífic espectacle que han donat Catalunya, Bascònia i Espanya entera, espectacle d'amor i de retrobament dintre la llibertat, potser a més d'un li ha caigut la bena dels ulls. Sí; no hi ha dubte, la llibertat en marxa és el millor argument apologètic d'ella mateixa.

Els hostes de diumenge, que vénen a significar-nos l'adhesió de tot un poble i de tot un règim, representen tot allò que hi ha de viu i de noble a la política i al poder. Tots els partits i les Corts i el Govern estaran sintetitzats pels nostres arribants del diumenge. Podríem esmentar tants de noms com d'illustres visitants. Només, però, n'anomenarem dos, perquè dins l'elogi que en farem seran compresos tots els altres.

En primer lloc, Luis Bello, l'eminent diputat per Madrid, president de la Comissió d'Estatuts. La seva professió de periodista ens lliga envers ell amb una camaraderia plena de reverència i d'afecte. I ens plau encara més que precisament ell, lluitador infatigable i heroic al costat de la nostra causa, hi aporti, d'una certa manera, la voluntat dels electors madrilenys, que ell representa. Mai com ara és necessari que les dues ciutats, Madrid i Barcelona, que la monarquia posava interessadament en pugna i en agra competència, col·laborin i s'harmonitzin, esguardant ideals superiors d'humanitat i de justícia. Només així s'haurà complert el sentit íntim de la República.

De Manuel Azaña, president del Govern, MIRADOR n'ha parlat ja moltes vegades. Els nostres lectors coneixen el nostre criteri de sempre, parlant d'aquest home, verament representatiu, actiu sense petulància, eloqüent sense magniloqüència, que sap pensar i sap actuar, sense que ni el pensament esbocini l'acció, ni l'acció violenti la claredat de la intel·ligència.

Quan la història d'Espanya recobra la seva veritable significació, troba l'home que necessita. Manuel Azaña, l'home d'esperit elevat, no solament sap veure clar, sinó que té l'audàcia segura que aquest veure clar comunica.

Si per aquestes consideracions generals Manuel Azaña és tan admirable, ni cal dir com n'és als ulls de nosaltres, dels catalans, que hem pogut veure amb quina lleialtat aquest home que ha tingut a les seves mans la popularitat i la força més grans que mai ningú no hagi tingut a Espanya de molt de temps ençà, les arriscava i les posava en joc per tal de no trair allò que ell jutjava ésser raó i justícia. Qualsevol persona menys culta d'enteniment i de cor hauria cregut — tan gran era en alguns moments la fúria enemiga i tan ben atrinxerada en seculars prejudicis! — que caldria abandonar Catalunya, si un hom no volia posar en risc l'estabilitat de la República. La temptació era gran. I bé: aquest gran amant de la República fou a la vegada de prou clarividència i de prou força de caràcter per adonar-se que l'ànima de la República era la llibertat i que, traint Catalunya, i, per tant, la llibertat, hom deixaven la República sense ànima. I una República morta no hauria pogut resistir les envestides dels adversaris.

MIRADOR, en aquesta hora de joia per als catalans, s'adreça als nostres amics de terres castellanes i els diu:

«Vosaltres veieu l'alegria de tot un poble, avui congregat per aplaudir-vos i honrar-vos. Heu dut a la seva ànima la paraula que feia segles que aquest poble esperava. Més afortunats que els conqueridors que entraven amb canons i regiments per les bretxes de les seves muralles aterrades, heu assolit la unitat espiritual de la pàtria. Sou forts, perquè sou justos; i sou justos perquè sou intel·ligents i purs. Demà us en anireu, però restarà dins la vostra ànima la visió d'aquest poble que, conscient de la seva personalitat pròpia, ja que ho heu reconegut així, també és vostre; i aquest poble per sempre més es veurà enriquit pel tresor espiritual i cordial que hi haveu dut amb el vostre gest magnífic!»

De Dijous — a Dijous

Gràcies a Déu que una ploma que no és pas sospitosa d'anticatalanitat s'esmerça en una feina — que ja esperàvem en va — de justícia. Aquesta tasca ha estat una viril resposta a certes explotacions morboses del patriotisme, que encara duren. Ha estat Carles Soldevila qui s'ha aixecat contra un lèxic, contra una manera de dir que avui és esdevinguda intolerable. Ha estat Carles Soldevila qui s'ha aixecat per a dir rodonament: «El to ploraner, barrejat amb el to fanfarró no és cap ganga per a un poble.» «Ni gemecs, ni elegies, ni bravates, ni cants bèllics. Prou d'aquest color!»

Cal dir que la República se sent ferida, ofesa, per aquest to? La República ha hagut de superar moltes sentimentalitats instintives a Castella perquè confiava en una superació semblant per part de nosaltres. Mentre no substituïm aquesta cosa primària per una superior ordenació intel·ligent ens trobarem aferrats a una perpètua minoria d'edat. I bé. Obtinguda sota l'acord dels nostres parlamentaris més exigents una normalitat política, cal absolutament que sigui bandejat del nostre lèxic civil aquest llenguatge de conspirador, esdevingut grotesc, ple de reticències i de tèrboles vaguetats. Cal parlar d'una manera absolutament clara. Situar-se amb una absoluta lleialtat al costat — o enfront — de la República. No és possible fer de governamental i de conspirador alhora. I treballar! Es que ens hem de passar la vida fent la ploranera i la víctima? Es que hem de repetir sempre amb una coqueteria de masoquista la cançó de l'oprimit? Es que pot acceptar-se una política de vaguetats davant dels homes de la República que ens permeti de «fer el viu»? Es que hem de seguir explotant un patriotisme agressiu i obcecat just al moment que una democràcia perfecta ens obre els braços? Es que tota la lluita era un esforç per a arribar a altra cosa que a una reconeixement de la pròpia personalitat com el que avui ens ha donat la República? Claredat! Lleialtat! I sobretot optimisme. No hi ha res més tràgic que aquesta complaença en l'exhibició de tortures. Diu Carles Soldevila al final de la nota que comentem, que glossa la commemoració del darrer 11 de setembre: «Cregueu que m'ha amargat una part de les vacances de sentir els b[illegible]ns i els esgarips que transmetia la ràdio i que arribaven a fer dubtar de la mena de commemoració que celebràvem; no sabíeu si éreu sota la tirania monàrquica o sota el deslliurament republicà. Tan repetits, tan rebregats eren els planys i les amenaces de la majoria dels oradors!» I bé. Cal bandejar tot això, per la República i per Catalunya. — D. P.

MIRADOR INDISCRET

Els catalans, anant pel món

La delegació catalana que va a Donòstia per a assistir a l'acte de la signatura de l'Estatut, fa el viatge en automòbil. Ha sortit de Barcelona a mitja nit del dimarts, amb la intenció de plantar-se d'una tirada a San Sebastián, però la son decideix els expedicionaris a quedar-se a dormir a Saragossa.

Abans d'arribar-hi, han de deturar-se una estona, en plena estepa aragonesa, perquè els xofers es deixondin una mica. Es aleshores que un ordenança, orgullosament català, exclama, ingenu, que es moriria de pena d'ésser fill d'un país com aquell, tan pelat.

El mateix ordenança, ja la caravana altra volta en marxa, observa que de poble a poble hi ha una quantitat de quilòmetres que fa angúnia.

—No sé — afegeix — per què no en construeixen algun de nou, entremig!

A Saragossa, En Companys, En Puig i Ferreter, l'Alavedra i En Tomàs, que de matinada no tenen mai tard, acuden encara al Salduba a fer ressopó. L'amo, català, els tracta a cor que vols cor que desitges i no els vol cobrar res.

La frase famosa d'En Pujols és recordada:

—Vindrà dia en què, anant pel món, pel sol fet d'ésser catalans ens ho trobarem tot pagat.

La llei de les compensacions

A Caparroso, en terra navarresa — s'ha sentit ja un ¡*Viva Cataluña libre*! —, uns minuts d'espera per a proveir de benzina. Crida l'atenció de tothom un rètol d'una casa pròxima: «La Candente. Fábrica de Hielo».

Una xavala, en veure el groc i vermell de la bandera catalana que flameja dalt dels automòbils, s'esvera:

—*La bandera monárquica*!

—Què dius, nena! — salta, ràpid, En Terradellas —. Es la bandera catalana, més republicana que cap.

La xavala fuig avergonyida.

Una altra nena, a Tafalla, declara:

—*Qué bandera más bonita*!

En Terradellas, satisfet, proclama la seva fe en la llei de les compensacions.

Un eclipsi de trascantó

Encomanada a l'artífex Mercader, a darrera hora, la ploma d'or cisellat que la Generalitat de Catalunya ofereix al President de la República per a la signatura de l'Estatut, no ha quedat enllestida fins dimecres cap al tard. Dos entusiastes joves catalanistes s'han compromès a anar dur-la a San Sebastián, en moto. Compten ésser a la capital donostiarra a les cinc de la matinada, a tot estirar.

Toquen les cinc, les sis, les set... i els dos motoristes de la ploma no donen, a San Sebastián, fe de vida. En Gassol està intranquil.

Per fi, ells! Són les nou tocades. Han tallat bastant just. Manquen només dues hores per a l'acte de la signatura...

Què ha succeït? Ha succeït que, per tenir el fanal espatllat i no perdre temps a arranjar-lo, els dos motoristes han sortit de Barcelona sense llum, confiats que hi ha lluna plena. Però s'ha produït un eclipsi de lluna i els ha rebentat els càlculs.

—Ho teníem previst tot — declaren — menys un eclipsi!

La ploma és magnífica. L'ànima forma com una serp — ferro! — de perles.

—Ai, ai, ai! — fa, seriós, l'Estelrich, veient-la —. A veiam si el senyor Alcalà-Zamora no la voldrà utilitzar. No sabeu que és gitano?

—Tot us ho preneu així! — li replica l'Aguadé—. Sou la personificació de la Lliga en mànegues de camisa.

La virada del Sr. Prieto

Ha tingut lloc, al Palau de la Diputació de Guipúzcoa, la cerimònia emocionant de la signatura de l'Estatut. El President de la República, al balcó, és entusiàsticament aplaudit per la multitud. Els «mendigoitzales» llencen els hurres a l'espai, alçant llurs «makilas» (tranques) enlaire. La Banda Municipal toca *La Santa Espina*. Moment inolvidable!

Junt el senyor Alcalá-Zamora, unes dones catalanes fan onejar la bandera de les quatre barres. Per què no la basca, també?

El senyor Prieto, sempre viu, sempre polític, fa signe a un grup de nacionalistes de la plaça perquè pugin amb llur bandera. Algú, el senyor Rafael Sánchez Guerra, per exemple, no ho troba prou bé. Però el senyor Prieto insisteix.

El grup de nacionalistes arriba fins al balcó amb dificultat. La darrera resistència a passar els l'ha oposada un majordom, molt engalonat, de la Diputació.

—*Nos lo ha dicho el señor Prieto*!

—¿*El señor Prieto*? ¡*Si que es extraño*!

Ja flamegen plegades les dues banderes, catalana i basca. L'ovació ressona més forta. El senyor Alcalá-Zamora somriu. El senyor Prieto fa l'ullet al noi Sánchez Guerra. El diputat nacionalista senyor Picavea s'atansa al ministre d'Obres Públiques i l'abraça:

—¡*Vamos a hacerte un monumento*!

A la tarda, en una reunió de diputats basco-navarresos, en la qual dominen els nacionalistes, el senyor Prieto porta ja la veu cantant. S'ha d'anar de pressa a l'aprovació de l'Estatut de Bascònia. Ara és l'hora. S'han d'aprofitar els moments actuals.

Els diputats navarresos fan algunes observacions.

—No podem perdre temps — els contesta el senyor Prieto —. Penseu-vos-hi tant com vulgueu. Nosaltres us esperarem, però tot caminant.

El ple de casa la Nicolasa

De retorn a San Sebastián, arribada l'hora de sopar, els expedicionaris catalans acorden, a l'hotel, que aquell vespre anirà cadascú pel cantó que millor li sembli.

—Aviat semblaríem els de Calatorao! — murmura l'Estelrich.

I, atraient-se a part En Companys, el diputat regionalista li diu:

—Vindreu a sopar amb mi. Sé un lloc...

En Puig i Ferreter i En Gassol preguen reservadament l'Aguadé que no es comprometi amb ningú.

—Ens han dit un restaurant...

En Nicolau d'Olwer desapareix sol. Ell coneix San Sebastián i en sap tots els recons.

En Terradellas s'emporta En Palacín, En Tomàs i En Munné:

—Deixem-los que vagin allà on vulguin. Ja se'n penediran de no haver vingut amb nosaltres a casa la Nicolasa!

Al cap d'un quart, tots, absolutament tots, es troben al restaurant famós de la senyora Nicolasa. Fins l'Alavedra, que havia quedat abandonat a la cabina del telèfon de l'hotel.

—¡Podríem fer una sola taula... — insinua En Nicolau d'Olwer.

L'article del Sr. Cambó

Potser no val la pena de parlar-ne gaire, i això que les paradoxes que hi sustentava són tan dignes de passar a la posteritat com l'anarquista de Terrassa.

Citem només aquest comentari, exactíssim, d'un bon senyor que l'acabava de llegir:

—Si no fos mort, diria que l'hi ha fet l'Emili Junoy de la pitjor època.

Un poeta desgraciat

Sense donar-hi cap mena d'importància, en els Jocs Florals de Santa Eulàlia de Vilapiscina celebrats l'any passat anunciaren un premi del diputat a Corts senyor Dencàs. I sense cap mena d'importància, també, fou concedit a Manuel Valldeperes. En anar-lo a recollir, el poeta es trobà amb la desagradable sorpresa que el donant no l'havia portat.

Enguany també s'ha anunciat un premi de l'al·ludit diputat; però en emetre el veredicte no ha estat atorgat. En Valldeperes, en veure-ho, comentà:

—Me'l deuran donar a mi, a compte del de l'any passat!

Els senyors Bello, Azaña i Besteiro vénen a rematar la hidra del separatisme

(c) Ministerio de Cultura 2006

Suplici de Tàntal

L'altre dia tingué lloc l'homenatge a l'empresari teatral senyor Calvo. La concurrència era del més bigarrat que hom pugui imaginar-ce. Fins hi havia el senyor Pich i Pon!

Cridaren l'atenció dels concurrents tres individus que no tastaren cap dels plats presentats als comensals; aquests tres individus ni tan solament desplegaren el tovalló! Interrogats, resultà que formaven part de la directiva de l'Associació de Coristes, i com sigui que els coristes estan en vaga i molts no poden menjar, els seus representants volgueren fer un acte cívic i de protesta deixant passar pel seu davant aquell bé de Déu de vianda, amb tot i que el còr se'ls en hi anava...

Correspondència infantil

Hem tingut ocasió de llegir una lletra d'un nen que s'ha passat un mes en una de les Colònies Escolars de l'Ajuntament. La lletra va dirigida als seus pares i amb molta traça detalla fets i anècdotes de la Colònia i s'acomiada amb aquestes paraules: «Rebin un saludo *fraternal* del seu fill que els estima, Ramon.»

Els conseqüents

A les redaccions dels diaris catalans, ja s'han començat a rebre gasetilles d'administració de l'empresa del Teatre Romea.

El mateix que els anys anteriors, les gasetilles són redactades en castellà. Sembla talment que a l'administració de l'únic teatre català de Barcelona, no sàpiguen o no vulguin apendre d'escriure el nostre idioma. Ara esperem que els diaris catalans sabran fer justícia tirant al cove totes les gasetilles que es rebin sense ésser redactades en català. Tanmateix ja és hora que cada u compleixi amb el seu deure.

Se li ha mort l'àvia

Un dels escriptors que figurava a la llista de collaboradors, en els cartells anunciadors d'un setmanari de recent aparició, era l'Esclasans. En el primer número hi signava dos articles i per torna es publicava el retrat. Contra el costum, al número de la setmana passada l'Esclasans no hi té la signatura; però l'alludida publicació aprofita una crítica dels *Himnes Homèrics*, de Maragall, per dir el següent: «Agustí Esclasans és un dels escriptors que avui ens mereix més atenció a Catalunya. En aquest estudi crític hi ha, com en tota l'obra de l'Esclasans, una lucidesa digna de totes les lloances.»

Hom diu que l'Esclasans s'ha enviat ell mateix l'acostumada carteta que dirigeix sempre a tots els que escriuen un elogi d'alguna obra seva.

Post-aperitiu

Diversos components de la classe dels viatjants han pres la part pel tot i un article fantasista per un assaig moral. A part alguna protesta limitada a això, a una protesta, i a alguna altra que sembla procedent dels viatjants de què parlava el nostre collaborador Sagarra en l'*aperitiu* que ha excitat la susceptibilitat dels nostres comunicants, heus ací una de les cartes arribades a la nostra redacció, duta personalment per tota una correcta comissió. D'altra banda, en aquest mateix número, l'autor dels *aperitius* precisa l'abast de les seves intencions, tan exageradament enteses.

«Al senyor Josep Maria de Sagarra

Aquests dos viatjants de comerç que, tristos i derrotats, veiéreu esperant l'autòmnibus en una platja, senyor Sagarra, no són tots els viatjants, però. El fet de dur sabates amb gomes ja ho diu tot. Tal vegada eren la supervivència anacrònica d'una època que ja ha desaparegut. Ja és curiós que precisament vós, senyor Sagarra, hàgiu anat a topar amb aquestes dues fantasmes, ja que fantasmes només eren aquests dos homes, que només heu vist en somnis alguna nit que els vapors de la digestió degueren enterbolir la vostra normal manera de veure les coses.

Generalment avui el viatjant va ben menjat i ben vestit, i no té necessitat d'arreplegar «la grana de capellà» al fons de les seves butxaques. Els jocs de mans que alludiu, els haureu vist a la pista d'algun circ ambulant en les vostres hores vagaroses, quan les d'acomplir la vostra necessitat fisiològica de fer versos no heu pogut matar l'estona de cap altra manera menys inofensiva. El viatjant de comerç, senyor Sagarra, avui és quelcom més seriós que un ninot que camina com suposeu vós en el vostre aperitiu deplorable. El viatjant, senyor Sagarra, no té cap necessitat de robar borregos ni terrossos de sucre. El viatjant avui acompleix una funció social nobilíssima, tan nobilíssima com la de comediògraf o de versaire. El viatjant, senyor Sagarra, més d'una vegada ha anat a aplaudir les vostres comèdies i els vostres drames. Això vol dir que el viatjant no està acostumat que li donin gat per llebre, i no alludeixo el gat dels gitanos amb els quals heu tingut la mala sort de comparar-nos. El viatjant, senyor Sagarra, llegeix quelcom més que *l'Esquella de la Torratxa* i *La Traca*. El viatjant ha llegit amb paciència de Job els onze mil versos del vostre *Comte Arnau*. El viatjant duu molt alt el pavelló de Catalunya, i segueix amb viva atenció la corba ascensional de la cultura catalana.

I per acabar, senyor Sagarra, vós que sou un «bon gourmet» o almenys en teniu fama, heu de saber que a tots els pobles, viles i ciutats que visita, el viatjant para als millors hotels i a les millors fondes i són per al viatjant els millors colomins, els millors pollastres i les llagostes més fresques i més vives, regalades amb aquell vinet que a vós us agrada tant i és alegre com una cantúria d'àngel.

Això vol dir que el viatjant és persona de bon gust i té aquell mínimum d'educació que vós des de les columnes de MIRADOR d'una manera inelegant i bàrbara ens negueu.»

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Estampa del Poble Sec

Quiet, arraulit de fred a l'hivern; amic de divertir-se a l'estiu; menestral i assenyat. Heus ací el Poble Sec.

Hom no el comprèn, no se l'imagina complet, sense la silueta de la muntanya ex-fatídica, ni sense aquelles tres enormes xemeneies de la fàbrica d'electricitat al seu darrera; com tampoc sense la llenca de la «terra negra» que el separa del moll i els campaments de gitanos que li priven el pas de l'Exposició.

De Pobles Secs n'hi ha dos. El que ens entra pels ulls, que és el que veiem del Parallel estant; una mica brut del fum que llencen les xemeneies de la fàbrica d'electricitat i del polsim que s'escampa de la «terra negra»; i un altre de més recòndit, menys conegut, absolutament menestral, que viu reclòs a casa i té costums de poble forà.

Duu, de dies, la cara bruta, com els manyans quan pleguen de la feina. Però a la nit se la renta i es perfuma amb l'olor que baixa, lleu, de la muntanya, i la dels rosers florits que hi ha escampats pels patis i pels terrats de les seves cases.

El Poble Sec, l'antic raval enclavat a la vora del Parallel, a tocar de la bretxa de Sant Pau i empalmat directament amb el carrer Nou, de conseqüent amb el districte suspecte de la ciutat, és barceloní únicament per una qüestió de topografia, car pels seus costums i pel seu tarannà és un poble menestral.

El Poble Sec va a dormir aviat i es lleva de matí. A l'estiu, després de sopar, puja a pendre la fresca al terrat o bé baixa al carrer, en cos de samarreta, i es juga una síndria al tuti, sota la claror dels fanals o la de la Lluna, a tres partides i amb revenja. La nit dels dissabtes arramba el joc de cartes a un costat i balla com dos desesperats al mig del carrer. A l'hivern s'amaga dintre el pis, com les tortugues dins de la seva closca.

Surt poc de nits. Unicament quan En Redondo canta la *Katiuska* al Victòria; i algun dijous, molt pocs, que va a veure En Santpere. Abans li agradava molt En Vallejo.

Es menestral malgrat l'afegit estrafolari del carrer de Blasco de Garay, que li devia encolomar algun mal intencionat; el niu de cupletistes, de ballarines, de duettos més o menys tronats i de papallones i cambreres de music-hall; proveïdor exclusiu de material humà a tots els establiments conceptuats graciosament com a alegres del Parallel i del carrer Nou.

A primera hora del matí, pel Poble Sec desfila una processó interminable de fiambreres; a dos quarts de tres de la tarda és una riuada de noies que es destria a la bretxa vers els establiments de modes o els obradors de modista on treballen. De sis a vuit un formiguer de vestits blaus i d'espardenyes ennegrides, tacades d'oli o de greixos de màquina.

Dalt d'un d'aquells carrers irregulars, un piano de maneta toca *La reina ha relliscat*. Les dones treuen el nas a sentir-lo per aquells balcons farcits de testos de flors i de gàbies d'ocells, i de robes de criatura posades a eixugar, en uns filferros que van d'extrem a extrem de la barana, sostinguts per unes fustes que hom ha lligat a cada punta. Plou la «calderilla», dringant, al voltant del piano. Les criatures improvisen un ball aferrissat al mig del carrer.

Es sent, un tros lluny, la trompeta de l'escombriaire. Mentrestant el Poble Sec, ja voltat d'ombres, es va fonent en la negror de la muntanya de Montjuïc.

S'encenen, ara l'un, ara l'altre, mandrosos, els ulls tristos dels fanals.

—Anem al Victòria, noia!—diu l'home, alçant de sobte els ulls de la *Soli*, bo i llençant, alhora, una espessa glopada de fum.

—Què fan?—respon la dona, rentant els plats.

—L'*Arriero*.

—Vols que t'ho digui? Més valdria que demà ens llevéssim de jorn i ens en anéssim a esmorzar a Montjuïc.

* * *

Arraulit a l'hivern; alegre a l'estiu. El Poble Sec podria ésser encarnat en la figura d'un jove cepat, vestit de blau, que anés de bracet amb una xicota garrida i neta, travessant el Parallel, per la banda del Moulin Rouge.

La gràcia i la força que s'ajunten. Hom els contempla amb enveja. Fan una parella magnífica. Els seus fills, que en tindran, seran grassos i forts. Perpetuaran les tradicions assenyades i menestrals del Poble Sec.

Planter de manyans traçuts de la Marítima i del Vulcano, i de noies maques, l'encant principal dels obradors de modistes i de les botigues de robes de la ciutat, ni elles s'han deixat enfebrar per l'encens morbós del cinema, ni ells són tampoc uns somiatruites esportius. Al Poble Sec encara no ha penetrat la moda carrinclona de les *misses* o de les reines; de conseqüent les noies no somien convertir-se en Gretes Garbos, ni porten la imatge de Rodolfo Valentino encastada al front. El seu heroi somiat és un jove de la cantonada, fadrí manyà de poc, el qual mostra una accentuada afició a parlar-hi.

A ells, per la seva banda, la mania esportiva no els ha pujat al cap. Ja hi van, ja, a futbol; però també van als toros, i van a sentir sarsueles. Quan volen iodar-se s'arriben a l'Escullera. Montgat és molt lluny, encara, de casa seva.

Per sort del Poble Sec i dels que en són fills, la «terra negra», els campaments de gitanos, la Ronda i el Parallel constitueixen una mena de muralla natural que preserva de les influències de la ciutat.

A aquesta banda, doncs, anar de nits fins a les petites sense més ni més; a l'altra, anar a dormir després de sopar, llevar-se a punta de dia, àgil i fresc com una rosa, remullar-se el cap sota l'aixeta de la cuina, agafar la fiambrera i anar-se'n al treball cantant.

El carrer de Blasco de Garay? Rieu-vosen de la seva llegenda suspecta. Es tan menestral, si més no, com qualsevol altre carrer del Poble Sec. En aquest món cerca mala fama i posa't a jeure.

Les cupletistes i cambreres que hi viuen fan de dones del vici a partir de la vorera de l'Espanyol; a la del davant, però, són unes perfectes dones de sa casa, que es preocupen de la família, de pujar els fills i del preu dels queviures; mals de cap, aquests, propis de gent assenyada i normal.

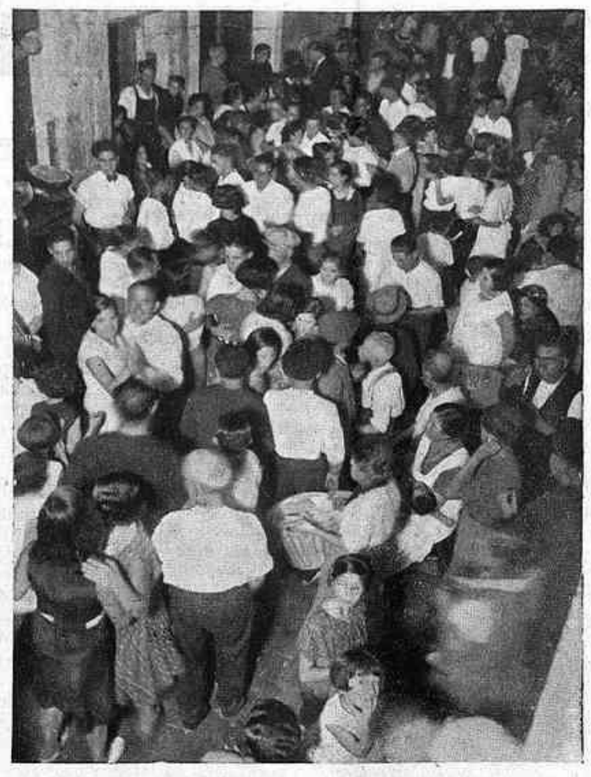

Festa de carrer al Poble Sec

Les trobareu, tarda i nit, al Royal, al Novelty o al Pompeia fent d'estrelles o servint a les taules, abillades amb unes robes primàries que us fan pensar que són fetes exclusivament per a poder-se-les treure de pressa; lluint uns escots exagerats; les orelles i els dits farcits de bisuteria rutilant, i ostentant uns maquillatges grotescos. Tot allò, però, és aparador. La pintura, els vestits, la bisuteria, són les eines de l'ofici. Les utilitzen mentre es troben a la feina. Fora d'allí, potser les veureu amb les espardenyes a retaló i el cistell d'anar a plaça penjat al braç. Es clar que si les convideu compliran com a bones. Es el que els toca fer, durant les hores de treball, bo i tenint el pensament dominat per preocupacions familiars. De vegades demanen, amb desvergonyiment, un duro a un parroquià. Sabeu per què és aquell duro? Doncs per comprar unes sabatetes a la petita. El parroquià l'ha donat amb recança, cregut que l'hi prenien.

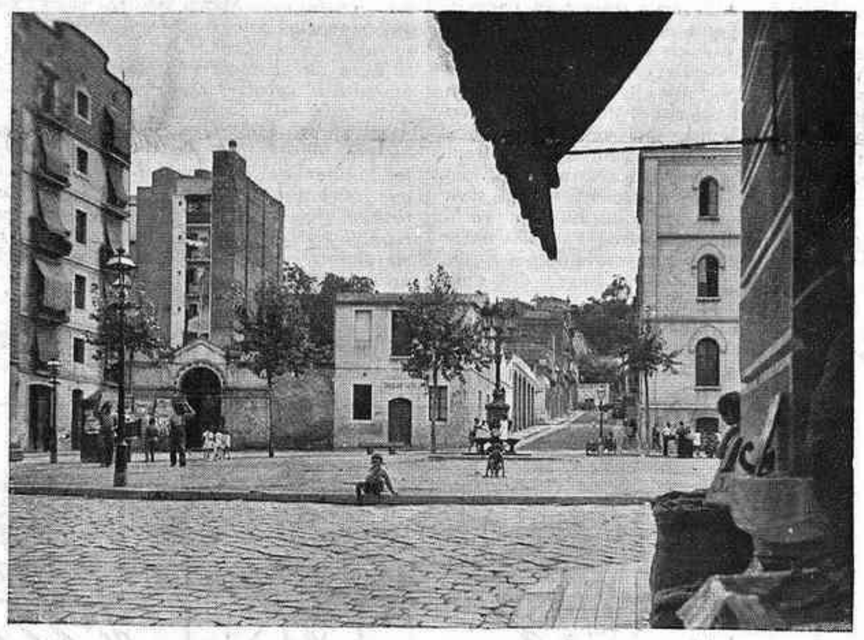

La plaça de Blasco de Garay

El cupletisme del Poble Sec treballa pel jornal i procura apilar propines. Res d'illusions quimèriques. Compta i si pot estalvia. El seu somni daurat és tenir una llibreta de la Caixa d'Estalvis i un amic entenimentat que l'ajudi en la tasca feixuga de pujar la família.

* * *

Per altra part el Poble Sec és atapeït de famílies obreres, la major part d'elles nascudes allí. Hi van néixer els avis, hi viuen els fills, i han nascut i hi creixen els néts.

Els dissabtes, la família, després de sopar, s'arregla una mica i se'n va a pendre cafè a l'Espanyol. S'asseu entorn d'una taula rodona, fent fressa de cadires; beu *suavos* i mira els *sants* dels diaris madrilenys, els quals passen de mà en mà. Conversa amb els veïns de taula. Els homes armen un partit de dòmino, de cinc el passo i deu el joc. Escolta l'orquestrina per a enyorar les filigranes pianístiques del difunt senyor Vilalta, les converses que hi mantenia, i la còrpora i les barbes imposants del senyor Carabén, l'antic propietari del cafè, que vigilava amatent l'anar i venir atrafegat dels cambrers amb les safates plenes, del darrera de les dues enormes muntanyes de terrossos de sucre apilades damunt del taulell.

Els dissabtes el cafè Espanyol és ple de gent endiumenjada, de colls planxats que vénen grans, de corbates negres i botines xerricadores, i de robes de merino anacròniques.

Entre taula i taula es lliguen converses familiars. Els cambrers també semblen de dissabte i diumenge. Amb la safata buida, repenjada a un cantó del marbre o en un banyó de cadira, fan conversa amb els parroquians, aprofitant un moment de calma. Qui sap si viuen a la mateixa escala i de conseqüent es coneixen de fa molts anys.

En tocar les dotze s'aixequen. Es l'hora d'anar a jóc. Travessen el Parallel. Les dones de bracet dels homes; els joves i les criatures davant, car fa respecte.

Demà, diumenge, on anirem?... A l'Escullera, a les Planes, a Montjuïc?... Ja ho consultaran, els vells, amb el coixí.

* * *

Quiet a l'hivern; alegre a l'estiu. A l'hivern hi bufa un ventet fred que baixa de Montjuïc i pela el nas. Fa mandra de sortir. Prop del braser s'hi està molt bé. Pels carrers que hi vagin els valents.

Però així que arriba el bon temps es deixonda. Sent una frisança que l'empeny al carrer. S'ha passat l'hivern encofurnat al pis i ara només hi puja per canviar-se de roba o per menjar i dormir.

Les dones es passen el dia al carrer o al balcó. Els homes seuen per les voravies o a les portes dels bars. Les criatures roden amunt i avall, descalces i en camisola.

Al capvespre tots els carrers s'omplen de pianos de maneta que desgranen el repertori de les cançons o sarsueles de moda.

El fuster de la cantonada i el llauner del davant contracten un pianista pel dissabte vinent.

—Quant ne volen?

—Tant.

—Fet—li diuen. Al Poble Sec, en tractar de divertir-se, no es regateja un cèntim.

Avisen els veïns. Aquests es proveeixen de paper de colors, de pastetes i de cordill; i en tres dies construeixen un sostre virolat, el pengen de balcó a balcó, i fan unes gàbies de canyes a la vorera, amb fanalets venecians.

Al vespre encenen les lluminàries. Compareixen el pianista i l'ajudant, arrossegant el piano. Els veïns sopen dins dels encanyissats. Davant de la taula, el sopar; però també les ampolles d'anís, el càntir d'aigua fresca, les gasoses i cerveses de reglament, la síndria protocollària, i el serviment per al cafè.

Al ball, que comença a les nou i dura fins a les dues, hi acut tot el jovent del barri i molts que no en són, atrets per l'anomenada que aquell frueix.

Mentre el jovent balla els grans juguen a cartes, mengen tallades de síndria, beuen gasoses o cerveses, o gots d'aigua amb un rajolí d'anís, i vigilen els joves.

Passen els veïns i s'aturen a refrescar; passen els forasters i fan el mateix. Si hi ha la noia li comprometen un ball i ella accepta, car les noies del Poble Sec tenen el bon costum de no refusar als forasters. S'agafen del braç del nou ballador i es disposen a giravoltar.

—No t'allunyis, noia—diu la mare, mentre gronxa amb un lent vaivé de cuixes el menut que se li ha adormit a la falda.

Després d'un ball en ve un altre. Aquell jove es troba bé al costat d'aquells menestrals alegres i d'aquella xicota que li ha semblat alegre per fora i seriosa per dins. A més a més, fa olor de roba neta de bugada i ha parlat de les criatures amb una tendresa dissimulada.

Babau! I estaves per aquella beneita de l'Iris, que només fa olor de potingues complicades, que només s'enterneix parlant de robes, i té el cap ple d'arguments de pel·lícula?

El dissabte següent el tornareu a trobar al Poble Sec, però al carrer de sobre. També hi trobareu la noia. Van plegats. Ell va mudat. Ella duu un vestit vermeil, cenyit, que l'afavoreix molt. S'ha posat una mica de carmí als llavis, i això li dóna una expressió picant.

El dissabte que farà tres no els busqueu al Poble Sec, car perdríeu el temps. Si els voleu trobar haureu d'anar al cafè Espanyol. Els veureu asseguts entorn d'una taula rodona, voltats de la família. Ells, una mica avergonyits; la família, cofoia.

Són promesos. La nova ha corregut de taula en taula. Tothom se'ls mira. Plouen damunt seu les enhorabones, com un xàfec que els hagués arreplegat al mig del carrer sense paraigües.

Abans de les dotze, que és l'hora d'anar a jóc, s'aixequen. La parella va de bracet, davant de la família, que els contempla amb aire satisfet.

En arribar a la porta de casa d'ella s'acomiaden. L'endemà han d'ésser presentats als respectius parents.

Ell se'n va carrer avall, amb pas ràpid. Ella, que s'ha quedat al portal, rerassagada, el contempla marxar. En anar a tombar, ell es gira a mirar-se-la i ella li fa adéu amb la mà.

Mentre ell camina, en direcció a casa seva, es sent un home nou; ella s'adorm en un somni dolç impregnat de frisances. I fins que es fa de dia, per dins d'aquell caparró gentil, aureolat de rínxols, que es repenja al coixí, hi canten els rossinyols i els canaris de la illusió; una illusió nova de trinca que no sap concretar, però que la fa feliç. Es així el Poble Sec.

JAUME PASSARELL

L'APERITIU

De la susceptibilitat. — Tornant de la platja m'he assabentat, amb estupor i amb una sorpresa que m'honora, perquè vol dir que encara em dura la innocència del bateig, de la gran indignació que ha produït el meu *aperitiu* de la setmana passada entre uns quants viatjants de comerç. Aquesta indignació ha estat manifestada en diverses cartes públiques i privades dirigides a mi i a directors de periòdics, protestant d'uns suposats insults que jo he dirigit als honorables viatjants. A més a més he sabut que uns quants d'aquests senyors s'han dirigit a l'empresa d'un coneguíssim teatre català, dient que si estrenaven una obra meva cremarien el teatre i demanarien el meu fetge per postres. Això fa una mica de pena. Faria riure simplement, si els senyors que han manifestat la seva indignació no perseguissin altre fi que fer una mica de brometa, però jo vull creure que han protestat seriosament i de bona fe, i això és el que m'entristeix.

Primer de tot, dec manifestar als senyors protestataris, que el meu *aperitiu* que tant els ha tret de cassoles, com gairebé tots els meus *aperitius* no passava d'ésser un mer comentari poètic per passar l'estona, i que suposar que allò era un insult en massa, o una injusta burla d'una classe determinada de persones, de les quals jo no tinc el gust de conèixer-ne cap personalment, però que suposo que entre elles, pel molt nombrosa que és la classe, n'hi haurà de totes menes i de totes condicions morals, és tenir allò que se'n diu pa al ull.

El meu articlet, del qual no valdria la pena de parlar si no hagués tingut la cua que ha tingut, per si els senyors viatjants no el van entendre bé, era suggerit per dos pobres diables que jo vaig veure en un poblet, i al mateix temps era una evocació de l'època heroica i pintoresca de certs viatjants de comerç del nostre país, consignada en comèdies, en escrits de tota mena i en anècdotes que corren de boca en boca. Jo no sóc tan lluç per no adonar-me que entre els milers de viatjants que hi deu haver a Catalunya, n'hi ha que duen camises de seda, que llegeixen els versos de Paul Valéry i fins que viatgen en Rolls. Però tampoc considero els viatjants de comerç tan lluços per suposar que el meu modestíssim articlet tenia per fi i objecte denigrar *en massa* la classe dels viatjants. Considero els senyors ofesos com uns obcecats, o que potser no han tingut prou temps, degut a les seves ocupacions, de considerar l'inofensiu abast del meu article.

Suposant que jo m'hagués extralimitat, la protesta no seria menys grotesca, ni menys absurda. En aquest país i en tots els països, s'han fet burles i de vegades sagnants i injustes, de totes les classes, de tots els estaments, de tots els oficis i carreres, i ningú no s'ha sentit ofès per una cosa així. Ni els metges, ni els apotecaris, ni els advocats, ni els capellans, dels quals es diuen tants penjaments i burles, han escrit mai cap carta de protesta, ni han volgut cremar cap teatre. Recordin els senyors viatjants aquells versos: «Apotecari brut, — panxa de granota, — quan no tens diners — fas mala carota.» I a veure si hi ha cap apotecari que s'hagi ofès mai per aquesta facècia. Recordin coses més vives i més fortes sobre l'illustre gremi dels doctors en medicina. Recordin totes les plagacitats i desconsideracions de què hem estat víctimes nosaltres mateixos, els paupèrrims escriptors i els tristíssims poetes.

Es que els senyors viatjants de comerç volen una llei de jurisdiccions per a ells, com tenien els militars, i aplicar i interpretar aquesta llei al seu gust? Suposo que en un moment de democràcia, d'efusió i de xerinola com el que estem vivint, els senyors viatjants de comerç no demanaran una aberració semblant.

Vull creure que entre els viatjants de comerç hi ha moltes persones joves, sensibles i d'un cert humor que de cap manera no poden fer-se solidàries d'una actitud tan poc poètica i tan tristament incomprensiva; si no fos així, tindria un veritable disgust.

No tinc, com he dit abans, el gust de conèixer els senyors protestataris, però lamento, i no per mi sinó per ells, que s'ho hagin pres tan malament. Lamento haverlos proporcionat cap mena de disgust, i que m'hagin pres a mi per un tan insociable energumen, que a gratcient es dedica a molestar unes persones que no coneix i que no li han fet cap mal. Per la seva tranquillitat, els diré que a mi en aquest món només m'interessa la poesia, i de totes les coses, fins de les més tristes i tronades, procuro extreure'n una substància poètica. De vegades aquesta substància té uns colors patètics, agres i corrosius, perquè la vida és així, fills meus, però la meva intenció no és mai agre ni corrosiva. Jo procuro viure com puc, i ésser tan amable com puc amb tothom, perquè considero que és la posició més intelligent i menys incòmoda.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les

Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

S'adquireixen exemplars dels números

56, 120 i 153

DE

MIRADOR

Adreçar-se a l'Administració:
Pelai, 62.-Telèfon 15300

(c) Ministerio de Cultura 2006

MANUEL AZAÑA

"Heus aquí Castella"

Immediata l'arribada del senyor Manuel Azaña a la nostra ciutat, aquest article d'Amadeu Hurtado, escrit arran del memorable discurs pronunciat pel cap del Govern el 27 de maig, readquireix una actualitat que n'aconsella la publicació tot i que no acostumem a publicar articles no inèdits.

Per un atzar que encara no sé explicar-me, no vaig tenir l'honor de conèixer personalment Manuel Azaña fins alguns mesos després d'haver-lo portat la República al Ministeri de la Guerra. Amic dels seus amics més íntims, en tracte freqüent amb tots ells, no es presentà mai l'ocasió de trobar-me amb ell. Els seus primers actes de propaganda revolucionària, divulgats per la premsa d'informació, el presentaven com un republicà anticlerical de vell estil, sense una nota personal que el distingís entre el tumult. Foren els primers decrets que signà com a ministre de la Guerra els que reclamaren l'atenció de persones que, com jo, no l'havien conegut abans. Serà especialista en qüestions militars—ens diguérem, com una afectuosa concessió. Però, ja desvetllada la curiositat, un dia llegírem un discurs polític dirigit als seus correligionaris en una reunió de partit, i descobrírem tal nombre de coincidències entre el seu pensament i el nostre, i al mateix temps, un coneixement dels problemes vius de l'Espanya actual tan profund, exposat tan clarament i tan senzillament, en un llenguatge tan pur i una paraula de tan noble elecció, que podem assegurar que des de llavors no hem perdut una síllaba de tot el que ha dit de cara al poble.

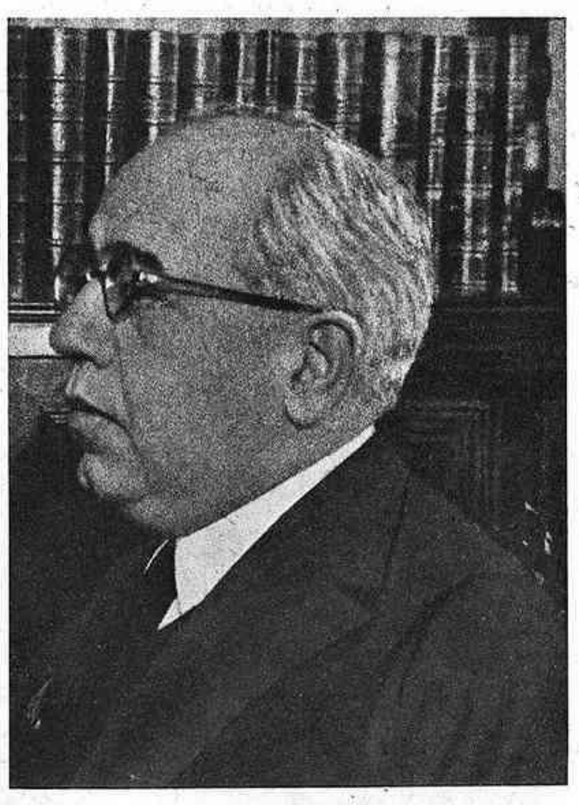

Hem tingut, malgrat tot, amb Manuel Azaña un tracte lleuger i poc freqüent. Les seves ocupacions de governant i la meva falta de representació d'una força política han reduït la nostra relació a una dotzena de converses amistoses en els passadissos del Congrés. No he estat a la Presidència del Consell d'ençà que ell l'ocupa. I he visitat una sola vegada el Ministeri de la Guerra. I, no obstant, una mica atordit encara per l'enorme complexitat espiritual d'aquest home singular, cap dels seus actes polítics no m'ha agafat fins ara de sorpresa, i menys que cap, el seu gran discurs a les Corts constituents. Aquest polític espanyol, que és de la mena dels Waldeck-Rousseau i Briand, no podia pronunciar altre discurs sinó el que tinguérem el plaer de sentir i l'honor d'esperar els que de temps ha estem incorporats a les gentades ciutadanes que segueixen la trajectòria espiritual d'homes d'aquesta mena.

Discurs desconcertant per a un públic d'aficionats a la política de vella usança espanyola; discurs emocionant per a la sensibilitat — cada dia més afinada — de les actuals Corts constituents, que amb el temps seran reconegudes com l'honor d'aquesta República. Un discurs més — diuen els vells professionals del periodisme polític —; un discurs hàbil per resoldre una situació difícil de Govern; tot al més, una atrevida elucubració d'ateneista que amb uns jocs històrics d'ocasió ha volgut provat fortuna congraciant-se la simpatia d'una Catalunya entre esquerpa i rebel. Res; un passatemps d'un escèptic que, com els governants de sempre, es preocupa d'anar tirant.

Altres coses més greus sentirà dir Azaña. El seu discurs haurà remogut prejudicis ancestrals de molts ciutadans que, malgrat la revolució, no han aconseguit desterrar-los de llur esperit. El somni de Giner i de Salmerón, mestres i guies d'aquella joventut catalana de fa més de trenta anys, que assistí als orígens de l'actual renaixement espanyol, iniciat a Catalunya, és un somni que pren cos real en el pensament i en l'acció d'Azaña amb un vigor que aixecarà les mateixes resistències d'aleshores. A això és deguda aquella emoció que ens produïren les paraules d'Azaña, exagerada a posta per alguns estimables periodistes. No fou deguda al fet que el primer ministre de la República hagués tingut un gest de cordial comprensió en favor de les aspiracions catalanes, que era cosa descomptada, sinó per aquella magnífica revelació d'una fe viva en les energies constructores dels pobles espanyols, que ens féu exclamar sense voler, sentint-la de llavis castellans: «Per fi, heus aquí Castella.»

Ja entenc—diran alguns—; aquest home es refereix a aquella part del discurs que els periòdics d'informació retolaren *Cant a Castella*. No. El discurs d'Azaña no fou en cap moment un cant, perquè es tracta d'un home que no està per cançons. De dalt a baix fou la constant afirmació d'una voluntat racial, basada en la roca viva de les realitats espanyoles, per transformar el concepte i el sentiment d'una pàtria. Tot l'artifici, unes vegades pintoresc i gairebé sempre ridícul, amb què era substituïda o suplantada davant de nosaltres la representació dels pobles d'Espanya, i singularment de Castella, s'anava enderrocant a mesura que avançava el memorable discurs. Ningú no hi ha posat un comentari millor que Abilio Calderón, el qual, pressentint, com els seus iguals de la Catalunya de fi de segle, l'enrunament de tota la tramoia que els donà vida, qualificà la darrera diada parlamentària com el dia més trist per a Espanya i per a Castella. Es que per primera vegada des de qui sap el temps un castellà de soca a rel havia invocat la força de la pròpia raça, sense posar-la al servei d'una monarquia despòtica ni d'idealismes exòtics, com a factor essencial de la vida d'Espanya i de la seva influència en el món.

Es possible que alguns diputats que aplaudiren el discurs i el públic de la tribuna que s'associà a l'entusiasme de la Cambra no arribessin a distingir tota la transcendència del moment de la nostra Història que féu possible que aquest discurs fos pronunciat des de la Presidència del Govern; però tots tinguérem la sensació que havia passat alguna cosa nova, i singularment tots els que durant una vida sencera hem estat esperant que els pobles espanyols parlessin amb el seu llenguatge propi la seva pròpia veritat. Era el sacsejament enèrgic d'una opressió històrica que, a despit de possibles reaccions de defensa, està caiguda per sempre.

I quin paper jugà en aquesta hora emocionant el famós Estatut de Catalunya? Es obligat confessar-ho. Fou el paper modest d'un motiu ocasional, i en tot cas, el d'un estímul. Regionalismes, nacionalismes, particularismes?—venia a dir Azaña—. Per què no, si, al capdavall, enriqueixen amb nous matisos el tresor espiritual d'Espanya? Ensevulla que això sigui una força positiva, un valor de vida, que surti en bona hora a donar tot el seu, que al cap i a la fi serà de tots; que frueixi amb tota amplitud de la seva plena llibertat perquè els pobles espanyols visquin a gust la seva vida en comú. Però no em parleu—afegia—d'un nacionalisme castellà. Això no és cosa per a Castella. Cada poble viu el que és i com és. Castella ho veu tot en Estat, i, estigui bé o estigui malament, així és la seva vida i la raó del seu geni, que només els pobles que són capaços de pujar fàcilment al cim de l'Estat poden algun dia ésser cap d'una política de valor universal. No poden témer res de Castella contra les seves llibertats els pobles de la perifèria espanyola. Per què els ha d'amoïnar, si Castella en té prou amb el seu destí, que és portar al damunt la universalitat del nom d'Espanya?

Paraules de profund orgull racial que fan tremolar d'emoció. Davant seu, tots els que escriuen, parlen, discorren o gesticulen, regatejant en nom d'una unitat espanyola, sentida sense grandesa o imaginada sense dignitat, les aspiracions de llibertat d'un nucli nacional, ens semblen una trista decadència defensant-se contra una fantasma que amarga les seves darreres flaqueses. Sembla impossible que siguin catalans els que, contra alguns castellans, impermeables a la sensibilitat del moment, s'hagin sentit emocionats per les paraules altives de l'home de Castella que és essencialment Azaña.

Es que, partint de camins oposats, som esperits coincidents en una mateixa fe, que en trobar-nos ara en una cruïlla de la història, anem a empendre junts un mateix camí, portant cada u el seu propi bagatge. Anem a barallar-nos abans, en vil renyina de mendicants, per disputar-nos el contingut de les nostres alforges? Preneu el que és vostre—diu Azaña parlant en gran senyor—, el meu em basta, i el meu no és la modesta provisió que us fa feliços i que de vosaltres depèn que sigui gran, i per gran, útil. El meu és el geni rector del nostre treball en comú; i del meu propi sentiment de dignitat castellana depèn que per aquest geni es faci fecund el futur treball per al nostre paper en el món.

Manuel Azaña. No sabem la sort que ens prepara el destí; però aquest nom quedarà imprès en la Història com el signe d'una noble emulació entre els pobles d'Espanya. Ambiciosa és la seva empresa, però generós i de gallardia el gest amb què va a començar-la. Nosaltres, els catalans, que arrossegem també una petita massa insensible a les transformacions espirituals del dia, menys nombrosa que la seva, acceptem el gest i cordialment estrenyem la seva mà. Castella és en ell, per damunt de tot, una intelligència despreocupada i serena. Al final de la jornada la Història dirà com en la nova Espanya que alboreja s'hauran fos el geni castellà que s'anuncia creador i la gràcia mediterrània que, per ara, ha estat l'impulsor d'aquest renaixement que amb tanta esperança saludem a la vegada.

AMADEU HURTADO

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa
Màxima qualitat
ARCS, 7 : TELEFON 18664 : BARCELONA

La reparació d'un oblit

El nostre amic Pujols, que ara coneix un període d'activitat, ens tramet les següents ratlles que amb gust publiquem:

Car Just, estimat Cabot. En l'interviu que em vàreu fer l'honor i la gran mercè de demanar-me i de publicar en el número passat del nostre simpàtic MIRADOR, en tocar un tema que m'és caríssim, per l'ideal de justícia que jo crec de bona fe que representa, em vaig oblidar d'evocar un personatge castellà, del més castellà que hi ha, al qual la nostra terra estimada deu incomparablement molt més que a molts catalans.

El tema que vaig tocar és l'imperialisme. Ja sabeu que jo crec i sostinc, sempre que puc i tinc ocasió, que els pobles, com els homes, no són mai iguals. Els uns pugen i els altres baixen i rarament coincidim en la mateixa força i la mateixa esplendor, com ja deia molt bé, segons Melo, el meu gran mestre en ideologia política, el nostre Pau Claris.

L'imperialisme, doncs, consisteix, com també sabeu, que els pobles que valguin més o tinguin més disposicions en un moment donat, manin i dirigeixin els altres, com també sabeu que ha passat i passa sempre, com la mateixa història ens ho demostra, i l'experiència no es cansa d'ensenyar-nos. També sabeu que jo dic que la diferència que hi ha o que hi ha d'haver entre l'imperialisme tal com s'ha exercit fins ara i tal com s'ha d'exercir d'ara endavant, fin que la natural degeneració de la humanitat no ho impedeixi, perquè, desenganyem-nos, un dia o altre ho impedirà, és exercir-lo no despòticament com abans, per imposició, sinó amb justícia i justificació absoluta i sobretot amb molta prudència, que és el principal.

Doncs bé, si el tema és l'imperialisme, el personatge és Menéndez y Pelayo. Jo deia que l'any 1555, Juan de Resa va publicar Auziàs-March en català, quan els catalans de l'època ja empraven el castellà per tot drap com a llengua oficial i de cultura. Doncs bé, repeteixo, als darrers temps del segle passat, el gloriós Menéndez y Pelayo ressuscita els textos dels clàssics catalans oblidats per Catalunya, i encara feia més, ensenyava al seu mateix mestre, que era Milà i Fontanals, que, com és sabut, es pensava de bona fe que els nostres clàssics eren els castellans, que ell amb frase que ha quedat com a típica en deia *nuestros clásicos*.

Menéndez y Pelayo, que donava ja un respecte tan sublim a Catalunya amb el sol fet de venir a estudiar el que aquí s'ensenyava aquells dies quan molts catalans encara anaven a estudiar a Madrid, coronava la seva noble voluntat per Catalunya amb aquesta aportació i estudiant en les seves obres futures tota l'ànima del nostre passat i del nostre present que nosaltres ignoràvem. Suposo que si ara Menéndez y Pelayo hagués estat al Parlament espanyol no s'hauria afegit a la cua dels que s'han oposat que el català sigui instrument triomfal de cultura. Ell que ens defensa des del fons perenne de les seves obres, també ens hauria defensat des del Parlament.

Però aquest gran castellà, mestre del seu mestre i del seu condeixeble el nostre Torres i Bages, autor de *La Tradició catalana*, calcada damunt de les obres de Menéndez, mestre de tants catalans, no sols hauria declarat la nostra llibertat catalana, en tots sentits, sinó que va ésser primer que molts catalans el que va proclamar la nostra hegemonia.

Reconèixer la nostra particularitat cultural i política ja és molt, però reconèixer la nostra missió imperial ja passa de la visió corrent.

Heu de saber, amic Cabot, que Menéndez, en els seus estudis de crítica literària, parlant de l'engrandiment de Barcelona i de la seva manifestació espiritual, diu aquesta frase de sonoritats profètiques, que són les que m'agraden més a mi, perquè em sembla oir-hi el so de la veritat: «La gran metròpoli mediterrània, senyora en altre temps del mar llatí, potser destinada en els designis de Déu a ésser el cap i el cor de l'Espanya regenerada.»

Ja veieu doncs, estimat Just, vós que sou just de noms i de fets, si és de justícia fer constar l'oblit involuntari que vaig tenir l'altre dia quan em vàreu fer el favor d'interrogar-me sobre les coses de Catalunya.

Amb salutacions per vós i per tots, s'acomiada respectuosament el vostre amic agraït,

FRANCESC PUJOLS

SASTRERIA
F. Vehils Vidal
7, Plaça Universitat, 7
Direcció: M. Pellicer
Rebudes unes grans col·leccions d'estams meltons, xeviots i fra-nel·les per a la vinent temporada de tardor
PREUS LIMITATS

La neurastènia
no és una malaltia pròpiament dita; és una debilitat dels òrgans del sistema nerviós, que dóna lloc a un malestar general. El neurastènic no té domini d'ell mateix. El tedi se n'apodera i sent un abatiment que li impedeix de fruir de la vida.
Aquesta debilitat desapareix fàcilment prenent l'enèrgic reconstituent FOSFÒ GLICO-KOLA DOMENECH, que des de fa 30 anys recomanen els metges.

El Sr. Giralt ens abandona!

Ja no tenim representant radical al Consell de la Generalitat; el senyor Casimir Giralt, ple de bonhomia i de bécaines, ja no donarà temes a la premsa i es podrà retirar a soles amb els seus llorers, naturalment, a dormir-hi sobre. No podem dir que hagi estat un gran entès en finances, encara que posava una certa coqueteria en el seu còmès; per voler vestir a l'última moda, un dia ensopegà damunt una nota de Lazare Bloch, i féu tronar i ploure a base d'aquell *Olimpo del oro*, que n'hi hagué per llogar cadires. Però no era cap mal home; ni cap bon polític. De l'Emiliano Iglesies, model de la tropa radical, almenys no n'havia heretat l'antipatia externa, l'odi a Catalunya, l'eloqüència d'arrenca-queixals. La del seu fill espiritual — l'home del qual es parla —, és feixuga i confusa, de senador de vodevil francès traduït per algun mort de gana del districte V. Hom veu, tot seguit, el plec professional d'empresari de sarsuela, ofici de tota la vida de don Casimir. Les finances han estat una follia passatgera, un amor de passada, que no s'abandona sense llàgrimes, però. Car el senyor Giralt és tendre; una filigrana de cor. Tenia un aire, sobretot dient que en aquests moments gloriosos sembla mentida que hi hagi esperits migrats que, fredament, volen passar comptes, que us traspassava l'ànima.

Un bon radical, un gran radical; un bon company per anar a Montserrat, i un excellent jugador de dòmino.

* * *

La dimissió del senyor Casimir Giralt, fins ara encarregat de les finances de Catalunya, és un primer episodi de la lluita que s'imposa, en primer terme, a l'activitat del nostre poble i els nostres polítics, per tal d'aconseguir que no siguin illusòries les llibertats que formen l'ànima de l'Estatut. Car aquest, en la majoria de les seves disposicions, està redactat d'una forma que, si hom sap el que es fa i no s'aparta del que demana la consciència del país, consagrarà cada dia més la nostra personalitat i les nostres atribucions. Però, mal aplicat, o, solament aplicat d'una manera irreflexiva, s'aniria eixarreint, reduint-se a una mínima expressió i per fi, desapareixeria del tot com a codi de les nostres llibertats privades i públiques.

Això, a part de raons concretes d'un altre ordre, les quals també dicten la necessitat d'impedir que l'únic partit foraster que pretén encara dominar a casa nostra i centralitzar-nos extra-legalment, continuï a la Generalitat la seva coneguda gestió municipal i ens «emilianitzi» les nostres finances, el nostre ordre públic i les nostres obres de cultura. Mai això no seria desitjable, i menys en aquest moment.

Tampoc pot invocar aquest partit que representi res de viu a Catalunya; és tradicional, al contrari, que es basa en els vots dels difunts. Si ens fixem un xic en la seva història, el veurem, primer, demagògic, entabanant la classe obrera, sense obtenir-li cap avantatge social, fins que, gràcies a l'energia del Noi del Sucre, els obrers expulsaren a cops d'estaca l'emperador del Parallel, amb tota la seva cort, del camp de l'obrerisme. Indecisos, llavors, els radicals a Catalunya, nedaren entre dues aigües, nodrits exclusivament dels vots de quatre forasters, rabiosos anticatalanistes, reforçats amb els dos cementiris, el Nou i el Vell, i, d'una altra part, temorosos de xocar amb l'opinió catalana, fent el joc, aparentment, del catalanisme, a canvi de petites concessions «emilianesques». I, amb tot, no podien evitar un ràpid procés de consumpció, de dia en dia.

La dictadura fou el pot d'alcohol que va servar-los. Tan agraïts li estaven que, si la memòria no és infidel a tot Barcelona i la resta de Catalunya, a l'actual cap local del lerrouxisme, Joan Rich i Pon, junt amb el seu ramat de *negres*, aplaudien, encoratjaven i acompanyaven públicament el dictador, el rei i els criats d'aquell règim. Només que, amb la perspicàcia de les rates, més informades perquè viuen més cap al fons dels vaixells, endevinaren que les tres caravelles de Primo feien aigües, i a correcuita es posaren a salvament.

Quan vingué la república, ni cal dir-ho, eren republicans; després s'han fet catalanistes. Qui sap demà què seran!... Una gent així pot ésser de tot.

Actualment representen la taula de salvació dels pupins que han pres mal amb la República. No cal que els arribem a embolicar dins l'afer Sanjurjo. Ja n'hi ha prou amb llurs actuacions clares i patents.

Si haguéssim de tolerar partits forasters a casa nostra, seria per ventura el partit radical, aquesta agrupació sense principis, pseudo-obrerista en el groller *Progreso* i burgès desenfrenat en *El Día Gráfico* i *La Noche*, que a Madrid ha fet la guerra a l'Estatut mentre a Barcelona feia d'autonomista? Dit això no cal que parlem del Lerroux de Saragossa refutant els *errors* del Lerroux del Ritz de Barcelona.

* * *

L'opinió catalana està perfectament orientada respecte les hosts radicals, llurs principis i llurs programes. A més, repugna a la catalanitat del nostre poble qualsevol ombra de domini foraster. Mai els catalans no sabrien ésser espanyols, sinó a través de llur condició de catalans. Es a dir, per a un català només essent català li és possible de considerar-se espanyol. Per això no hi ha més manera d'espanyolitzar Catalunya que fer-la autònoma.

Però, ara que el poble està ben convençut, cal que els polítics organitzin aquesta convicció i la duguin a la pràctica. No és cap secret que cal formar un nou Consell de la Generalitat. Doncs bé, cal fugir de solucions interines; fer-lo d'ampla concentració catalana, liberal, republicana. I, a l'oposició, llavors hi haurà altres matisos catalans. Si no, tant se valdria que no hagués dimitit el senyor Giralt. La pressió que l'ha fet dimitir hauria estat només irritar un adversari sense inutilitzar-lo.

ROSSEND LLATES

Les joies damunt la carn femenina són l'expressió diabòlica d'aquell imponderable, que dificilment podran destruir tots els sistemes anivelladors i redemptoristes.

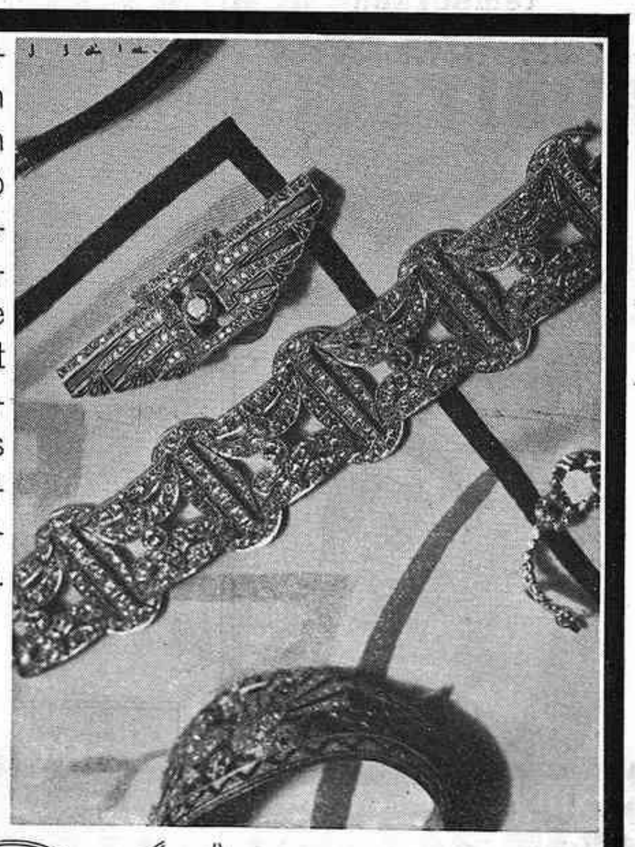

J. ROCA JOIER
RAMBLA CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDÍ, 2

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

UN FILM DOCUMENTAL

«Congoril·la»

Ja ens ha arribat per fi el moment de rependre la nostra tasca habitual, la crítica dels films, és a dir, la crítica cinematogràfica, tasca que cal entendre com una disciplina almenys tan rigorosa, tan susceptible d'agudesa i d'interès, com la crítica literària o la crítica pictòrica o qualsevol altra disciplina d'aquest ordre. Hem treballat tot l'estiu damunt d'aquestes pàgines a l'entorn d'aquesta activitat crítica, multiplicant els punts de mira, polint els conceptes, fent provisió d'idees, que ara és arribat el temps d'utilitzar. Tornem doncs al cinema, després d'aquest lapse de temps durant el qual hem estat treballant només damunt de records, els ulls closos, tractant de posar en ordre les nostres reflexions. Treballem per la dignificació a casa nostra de la crítica cinematogràfica.

Enguany la inauguració de la temporada no revesteix cap solemnitat. Els locals procedeixen d'una manera autònoma. Si més no té això l'avantatge de no fatigar el públic, aquell sector del públic que vol anar a tot arreu. I en aquesta inaugural els documentals han tingut un lloc preeminent. Al Fantàsio, *A través de l'Amazonas*, del qual parlàvem breument en el número passat; al Capitol, *Congorilla*, que avui obté un gran èxit de públic, i demà el Tívoli començarà amb *Igloo*, que ja veurem el que serà.

Al film documental cal exigir-li que les imatges siguin verídiques, sense que aquesta veracitat exclogui l'exigència sobreentesa que aquelles imatges siguin al mateix temps belles. Les dificultats amb què cal treballar a voltes per realitzar semblants films, ens obliga a la condescendència respecte aquest darrer punt. Tanmateix és capital. Recordeu-vos si no de *Moana* o *Chang*. El fet de no disposar del confort i de l'utillatge del *studio*, obliga a renunciar a certes filigranes de fotogènia, però de cap de les maneres pot limitar el sentit de la composició del cineasta. Els esposos Johnson, que són uns grans exploradors, que són capaços d'experimentar i transmetre'ns la basarda de la selva africana, que tenen el sentit del pintoresc i prou curiositat científica per compondre el més instructiu dels films, no arriben tot i això, amb *Congorilla*, a donar-nos el documental que sempre esperem.

Verídic, el film ho és. No importa, naturalment, que la puntuació del *découpage* no correspongui a la puntuació real dels fets. L'autor és obligat a compondre el seu film i a treballar amb les imatges d'acord amb una pauta preestablerta. L'ordre necessari en tot film, aquí podria ésser concebut de diverses maneres. D'acord amb l'itinerari de l'excursió, i això és el que tracta de seguir el film; d'acord amb una classificació dels assumptes, i aleshores hauria pogut ésser una esplèndida lliçó d'història natural, com també d'acord, finalment, amb el desenvolupament d'una anècdota humana, com tracten de fer-ho films a l'estil de *Manuk, Chang* i altres.

Congorilla comença amb un preàmbul en el qual, d'una manera ràpida, els autors ens prevenen sobre el contingut del film. Tot seguit comença l'expedició, que recorre les parts més centrals del continent negre. Les escenes són impressionants, el mateix en el desplegament de les llargues perspectives africanes que en la diversitat i profusió de les formes animals que el film descobreix. Algunes escenes recorden *Misteris d'Africa*, altres *Trader Horn*, però diguem en honor del film dels esposos Johnson, que en cap escena hi ha aquell accent de teatralitat que tant perjudicava el film de Van Dyke.

No podem fer un índex que fos com una taula de matèries del film, perquè el film sembla establert així, sense altra continuïtat, com dèiem, que aquella que condiciona la ruta dels exploradors, i per tant com una juxtaposició de capítols independents. El que podem dir-vos, és que aneu a veure el film. Es interessant. Potser al final l'interès s'esllangueix un xic, amb aquelles darreres escenes en les quals hom tracta de domesticar els simis segrestats de la selva. Sobretot venint després del bon episodi dels pigmeus, tan bo de debò. Massa curt i tot aquest episodi. Val la pena, quan el cinema ha arribat fins aquí, d'esprémer el tema el màxim possible. A centenars els pigmeus apareixen en el film. Vegeu-los en la foto que donem, viatjant per breus moments en un dels camions dels exploradors. Semblen una gent molt tractable i no pas massa rudimentària. Almenys els rostres són d'una precisió expressiva sorprenent. No els coneixia Swift! La literatura per això no n'ha sortit perjudicada, però nosaltres hem tingut una gran satisfacció de conèixer-los i sentir-los parlar en llur idioma, veure'ls encendre un cigar segurament per primera vegada i trobar el ritme del jazz al volt d'una gramola portàtil.

Martin Johnson és un home que coneix el món per tots cantons. Va sempre amb la *camera* a coll. Està molt satisfet del seu darrer film, que obté arreu un èxit falaguer. Ara està a punt de tornar al Congo belga, on pensa arribar pels aires, emprant l'autogir per als aterratges estratègics. La seva dona l'acompanya sempre des de l'any 1912, data en què ja rodaren el film *Antropòfags en els mars del Sud*. Esperem que tornin del centre d'Itura, on viuen els pigmeus, amb un nou document tan interessant com ho és aquest de *Congorilla*, que ara projecten al Capitol.

JOSEP PALAU

Els pigmeus de «Congorilla»

PANORAMA

Max Linder i Francesc Josep

Una ex-dama d'honor de l'arxiduquessa Isabel d'Habsburg explica en les seves *Memòries* l'anècdota que transcrivim.

L'emperador Francesc Josep d'Austria no era gaire amic de reformes, invencions i coses noves (tret de les invencions militars). Durant molt de temps tingué horror al cinema. L'únic que l'interessava eren les actualitats mundanes, és a dir, visites reials, la seva pròpia persona revistant un esquadró, en una paraula, «tot el que era susceptible d'afavorir en el públic el respecte pels seus soberans», com solia dir ell mateix.

Però un dia, molt abans de la guerra, assistí, per casualitat o per curiositat, a la presentació d'una comèdia de Max Linder. L'autora de les *Memòries* no recorda el títol del film, però sí que l'esdeveniment canvià del tòt l'opinió del vell emperador sobre el cinema, fins al punt que sovint demanava que li fessin veure pellícules del cèlebre còmic.

Encara en 1915, pocs mesos abans de morir, quan a les ribes del Danubi no es veia cap film francès, l'emperador declarà un dia que només li sabien greu tres coses, la importació de les quals era impossible per la guerra: el pernil de York, una certa pell russa i els films de Max Linder.

"Tannenberg"

El 26 d'agost de 1914, el mariscal Hindenburg guanyava la batalla de Tannenberg i obligava els russos, que havien envaït la Prússia oriental, a una retirada.

Per commemorar aquest esdeveniment, una casa alemanya tenia a punt un film, que s'havia d'estrenar en quaranta grans cinemes alemanys el 26 d'agost passat, aniversari de la batalla. Hom podia comptar amb un gran èxit, donat que d'altres films patrioters l'han tingut i el moment d'exaltació que passa Alemanya actualment.

Però vetaquí que vingué el dia senyalat i el film no s'estrenà: la censura l'havia prohibit. A les darreres escenes de la pellícula apareix el propi mariscal, i la censura no ha cregut prou respectuós que el públic veiés Hindenburg fent comèdia.

Cinema i esport

Els Jocs Olímpics han desvetllat l'atenció dels magnats del film, a la cacera de tipus fotogènics, susceptibles de convertir-se en estrelles. Sobretot les campiones de natació han estat objecte d'indiscrecions de premsa, de creure les quals resultaria que han començat els tractes de moltes d'elles amb determinades cases cinematogràfiques.

Els aficionats al cinema, però, recordaran que les *vedettes* esportives, d'un sexe o l'altre, que es dedicaren al cinema no reeixiren pas massa. Gertrude Ederlé, Carpentier, Dempsey, Paddock, etc., no feren pas un gran paper. Recentment, Johnny Weissmüller ha fet un film bastant tronadet, diuen, encara que ell es defensa bé.

APROXIMACIONS AL CINEMA

La naturalesa de l'estel

Al cinema, com tot, li ha tocat també patir els seus redemptors. El camí de la redempció ha estat sempre l'intent de llevar-li bona part de la seva popularitat i deixar-lo restringit a pastura de les *élites* i dels públics esnobs. Si l'intent no ha reeixit, no ha estat pas perquè els redemptors no hi esmercessin temps ni enginy. Per la salut del cinema, però, vetllaven les grans cases productores. El cinema pur, les simfonies d'imatges, els films cubistes i altres desviacions han passat sense deixar rastre; mentrestant, no han deixat mai de triomfar les pellícules destinades al gran públic, concebudes segons les fórmules clàssiques del sentiment i de l'humor.

Després de tants experiments fallits, potser seria hora de preguntar-se si realment són vàlids per al cinema els mateixos criteris que s'apliquen a les altres arts. Si, per exemple, l'estètica de les arts plàstiques serà eficaç projectada en el film. Si la història i la teoria de l'art es descabdellen i actuen d'una manera similar en el cas cinematogràfic.

Perquè si aquests casos es donessin, sí que seria veritat el fet de selecció i de perduració dels bons films. Hauríem d'acceptar una minoria intelligent que seria la que donaria patents de bondat, amb la certesa que la història corroboraria els seus veredictes. Així s'ha esdevingut en la literatura, la música, etc. Però el cinema és bon tros més complex, car damunt d'ell es projecten influències que no tenen res a veure amb l'art i que si les eliminéssim, l'obra cinematogràfica se'n vindria a fons, mancada d'atractiu.

Potser la raó de tantes confusions resideixi en el fet d'haver classificat massa a la lleugera el cinema en el panorama de les arts. Per a encaixar-hi perfectament, li sobren aquests accidents extrínsecs que la majoria de les vegades fan la seva millor qualitat. Intentarem aclarir la nostra exposició amb algun exemple.

L'intèrpret de les obres teatrals malda per a assolir l'anullació absoluta de la personalitat pròpia, i la transformació en el personatge que ha creat l'autor. Les grans reputacions dels actors han estat bastides a base d'una galeria de personatges diversos, com més separat l'un de l'altre millor. Si a algun actor famós en certes ocasions li han estat fets els personatges a mida, ha estat precisament per a fer-li lluir les seves dòts de transformació. Aquesta habilitat del teatre descansa damunt les lleis de la caracterització. L'ideal de l'actor escènic és el de caracteritzar perfectament un personatge. Proporcionar la realitat justa al somni de l'autor.

En el cinema les coses passen absolutament al revés. La fama dels intèrprets — especialment els femenins — prové de la permanència d'un mateix tipus a través de tots els arguments i tots els personatges creats. Les actrius cinematogràfiques lluiten obscurament fins aquell dia en el qual aconsegueixen destacar de la vulgaritat un perfil, un cos. Arribat això, és arribat el triomf. D'ara endavant, serà la repetició exacta d'aquell perfil i d'aquell cos allò que el públic els exigirà en cada nova producció. Podran conjugar el tipus amb nous elements, podran aplicar-lo a noves empreses, però allò d'una part de la humanitat. Més, doncs, que una funció artística, compleix una funció moral.

Si haguéssim de trobar un valor similar al de l'estel cinematogràfic, hauríem de cercar-lo en el camp del fulletó, o de la literatura banal. El protagonista de les novelles blanques és sempre el mateix. Es un tipus sense gaires complicacions, que cerca una felicitat basada sempre en els tòpics morals i materials. Llegida una novella blanca, llegida tota la literatura blanca. Però els amadors d'aquesta mena de llibres no ho creuen pas així, car contínuament en devoren de nous. I és que ells no cerquen la diversitat sinó en l'anècdota i en els accidents. El personatge central no el volen pas canviat. L'han fixat a perpetuïtat. Es una contrafigura del propi lector, el qual també cerca aquella còmoda felicitat basada en els tòpics, etc. Posició idèntica a la de l'espectador normal de films.

Mirat així, el cinema no té aquella rigorositat necessària per a assolir categoria artística. Es un camp ventejat per massa simpaties irraonables. Té tota l'aspror de la realitat, afegida a tot l'encís del somni. Intentar reduir-lo a lleis és llevar-se, voluntàriament, la facultat d'admirar simplement...

ANDREU A. ARTIS

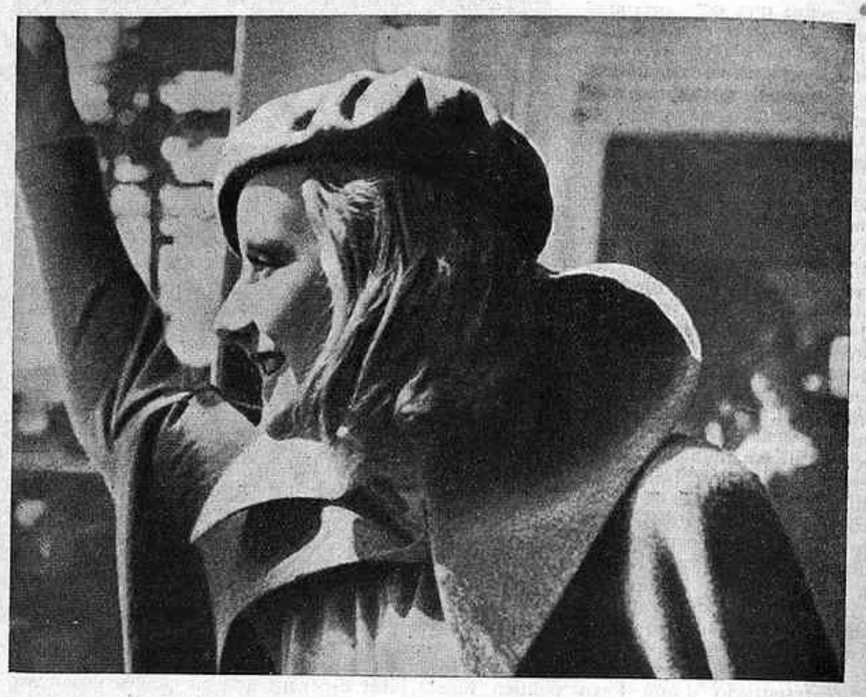

Greta Garbo, de «paisà», en el seu recent viatge a Europa

COLISEUM

Aquesta nit, en sessió de gala, inaugura la temporada

un film de LUBITSCH

MAURICE CHEVALIER y JEANETTE MAC DONALD

L'hora inoblidable que tots voldrien viure

ES UN FILM PARAMOUNT

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681

Sessió contínua de 4 a 8 i mitja i de 10 a 12 nit

NOTICIARI I REPORTATGES

LA CÀMFORA (Documental)

Exit de la CATIFA MÀGICA FOX TERRA SANTA

Equip sonor R. C. A. Photophone

AVIS

EL Fantàsio

LLAR DEL FILM EUROPEU INAUGURA LA TEMPORADA OFICIAL, LA NIT DEL divendres, dia 23

OFERINT AL SEU PUBLIC, COM L'ANY ANTERIOR, L'OPERETA

Dos corazones y un latido

DE LA QUAL SÓN PRINCIPALS INTÈRPRETS

Lilian Harvey i Henri Garat

NOTA: En les finestretes del Fantàsio i Centre de Localitats s'expenen localitats numerades als preus corrents d'hivern per a la SESSIÓ INAUGURAL

AVIAT ON...?

CARCELERAS

NOVA PRODUCCIÓ NACIONAL PARLADA I CANTADA EN CASTELLÀ

Saló Catalunya

DEMA, DIVENDRES

Inauguració de temporada

Marido y mujer

Versió espanyola de l'extraordinària producció de FRANK - BORZAGE

Bad Girl

un dels èxits més grans del cinema

Sorprenent revelació de

Conxita Montenegro

i

Jordi Lewis

Diàleg de

JOSEP LÓPEZ RUBIO

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

"Egmont" a Sitges

Mentre els nuclis «colonials» d'alguns centres d'estiueig — Tiana, Masnou, Sardanyola — distreuen llurs ocis i amenitzen llur avorriment conjuminant uns espectacles colorits i airejats on la pell iodada de les circumstancialment artistes proclama les excellències de la localitat, a Sitges, la colònia, amb la collaboració d'algun valuós element indígena, ha elevat enguany els seus ulls vers l'efígie de Goethe, pensant que hauria resultat improcedent que Sitges no hagués figurat en la commemoració del centenari de la mort del Júpiter de Weimar i a la vegada justificar així l'existència d'un comitè nomenat *ad hoc*.

* * *

L'*Egmont* representat dijous passsat a Sitges tenia caràcters d'estrena, puix que era la primera vegada que aquesta traducció — més ben dit, aquesta versió — prenia estructura teatral. Es lògic, doncs, que en parlem encara que breument.

Egmont figura entre les primeres obres teatrals de Goethe i es ressent fortament — i en això estem d'acord amb els conceptes exposats per Francesc Pujols que transcrivim més endavant — de la influència decisiva de Shakespeare. Aquesta influència, que s'assenyala ja amb un relleu ben acusat en una obra anterior, *Goetz de Berlinchingen*, s'intensifica encara en *Egmont*, malgrat que la figura del comte de Grave és de factura completament goethiana. Aquesta paradoxa aparent sobre la paternitat del protagonista d'*Egmont* ens permetria traçar una línia d'anàlisi a través de la qual podríem constatar que Egmont, malgrat ésser subjectivament goethià, és una figura shakesperiana.

S'ha dit que per conèixer una mica profundament l'obra de Goethe cal també conèixer la seva vida. Si aquest destriament no ha estat possible realitzar-lo en analitzar l'obra de Goethe, en el cas d'*Egmont* la dependència de la idiosincràsia del màrtir flamenc de la del seu creador és gairebé completa. La contextura moral del comte de Grave és representativa d'una etapa determinada en l'evolució de Goethe. L'autor del *Faust* sent una gran admiració per la figura d'Egmont, admiració que troba després la seva corporeïtzació en Napoleó, al qual saluda com un home del seu mateix nivell.

Si Goethe s'enamorà de l'home que, per ordre del duc d'Alba, fou decapitat a la plaça de Brusselles l'any 1568, fou per una mena d'afinitat biològica. Egmont era l'home que posseïa aquella serenitat interior producte de les lluites i de les convulsions de l'ànima i tenia aquell equilibri clàssic de la vida activa i romàntica que el conduïa a un estat de superació. Goethe es trobava emmirallat en Egmont. Per això els amors d'Egmont són els amors mateixos de Goethe. La Clara d'*Egmont* és una creació perfectament goethiana. Clara diu també, com una de les dones estimades per Goethe, que *la dona que ha estimat Goethe no pot amar ningú més*. I Clara, sense Egmont, es suïcida.

La presència d'Egmont es sent de cap a cap de l'obra. Tot gira al seu entorn. Tot és influït per la puixança gairebé demoníaca de la seva naturalesa. Adhuc les coses inanimades diríeu que pressenten, que assenyalen la influència del personatge al qual Goethe sabé insuflar tota la fortalesa del seu cos i del seu esperit.

Aquesta servitud a la configuració del personatge central de l'obra fa que, convergint la seva atenció vers l'estructura moral i àdhuc física d'Egmont, restin abandonats la continuïtat i el ritme de l'acció dramàtica, la qual es ressent de lentitud quant a la seva construcció, però que guanya, en canvi, en l'aspecte de creació literària i en imatgeria teatral.

Egmont, per totes aquestes causes, no ocupa un lloc preeminent en la producció teatral de Goethe, circumscrita gairebé exclusivament al *Faust*. Però, amb tot, *Egmont* conté una valor qualitativa prou considerable perquè hàgim d'aplaudir i rebre amb plaer la seva incorporació al nostre idioma.

En arribar a aquest punt, però, ens pertoca parlar una mica de la versió d'*Egmont* que ens fou oferta i remarcar les reserves pertinents.

La versió d'*Egmont* que fou representada — puix que no pot parlar-se de traducció — fou facilitada oficialment pel Comitè gestor del Centenari de Goethe a Catalunya. Això constitueix ja una hàbil apellació a l'anonimat. Se'ns diu, però, de font autoritzada, que la versió o refosa de l'obra de Goethe pot atribuir-se a la ploma d'Anna Maria de Saavedra, Maria Carratalà, Marià Manent, J. Bofill i Ferro i Borràs-Prim.

El prestigi i la solvència d'alguns d'aquests noms ens permeten dubtar sobre la part de paternitat de l'*Egmont* que veié la llum primera a Sitges. En aquest, els cinc actes de l'original resten reduïts a tres, els tretze quadros a nou i els vint personatges a onze.

La decapitació de totes les escenes on tenen intervenció soldats, artesans i gent del poble contribueix considerablement a restar uniformitat a l'obra i, altrament, fa desaparèixer del tot la força ambiental que ajuda a formar i compendre la figura d'Egmont i lleva bona part d'espectacularitat a la tragèdia.

La fúria iconoclasta no es detura, però, en la destrucció dels elements que hem esmentat, sinó que actua també damunt la construcció literària de l'obra. A força de reduir les seves dimensions, el diàleg resta gairebé limitat a una simple i eixuta exposició de fets en detriment de la seva valor psicològica. El llenguatge esdevé cantellut, monòton i mancat totalment de poesia, cosa que perjudica sensiblement l'exacta comprensió del personatge d'Egmont, que esdevé en alguns moments, a causa d'aquestes limitacions, exempt de la grandesa i de la força que li injectà el seu autor.

D'altra banda, el text que ha estat emprat per a representar l'obra conté una sèrie de castellanismes imperdonables.

* * *

En un entreacte de l'obra, el senyor Francesc Pujols — a qui no cal presentar — pronuncià un petit parlament allusiu a l'acte que es celebrava. Heus ací el que digué Francesc Pujols:

«Vinc a parlar-vos en nom del Comitè del Centenari de Goethe a Catalunya en ocasió d'aquesta representació d'*Egmont*, tan finament interpretada. I parlaré contra Goethe perquè jo us he de manifestar que l'obra creada per Goethe no compta per res. L'únic que ha fet Goethe és el *Faust*. I el *Faust* no pot evadir-se de la influència decisiva, total, absoluta de Shakespeare. Goethe no fou més que un copista de Shakespeare. Tots els personatges posats al món per Goethe tenen llur ascendent en les creacions de Shakespeare. Repasseu el *Faust*, que jo suposo que sabeu tots de memòria (*mostres de complaença en el públic*), i podreu constatar que totes les imatges, tots els pensaments vénen de *Hamlet*. Shakespeare és l'artista suprem a les fonts del qual cal cercar l'obra de Goethe. Els personatges goethians són tots de factura shakespeariana. La Margarida que creà Goethe — i que les senyoretes em perdonin la cruesa de l'expressió — no és més que una Ofèlia embarassada (*sensació en el públic*).

»La influència de Shakespeare és tan poderosa que Goethe, essent clàssic, va fer art romàntic com pot comprovar-se fàcilment.

»Avui es representa aquí *Egmont*. La figura d'Egmont és també íntegrament shakesperiana. Tal com heu vist i anireu veient, ara que es parla tant de la llibertat dels pobles, en *Egmont* també es planteja un cas d'aquests. Els flamencs es volien alliberar de la tirania del duc d'Alba i de la del rei d'Espanya. Això, naturalment, els portava molta feina i nosaltres potser els hauríem anat a ajudar si no fos la qüestió de l'Estatut i la feina que ens dóna. Però ara que hi som i no portem pressa (*era la una tocada i mancaven encara dos actes i un total de sis quadros*) us parlaré de l'Estatut i us diré que jo encara el trobo excessiu, perquè el voldria ben petit, ben migrat i ben esquifit, perquè això ens permetria anar intervenint en el Govern d'Espanya. Nosaltres, els catalans, no les volem les llibertats de Catalunya. El que volem és exercir l'hegemonia, la supremacia i el domini damunt d'Espanya, és a dir, el que representa l'imperialisme ibèric d'En Prat de la Riba.»

El públic no acabà d'entendre ben bé la relació que podia haver-hi entre Goethe i l'Estatut, però no s'hi capficà gaire i aplaudí de bon grat.

* * *

L'exquisit pintor Artur Carbonell tingué cura de la direcció escènica i artística de l'obra. Les limitacions de la versió representada i la desmesurada lentitud amb què es procedia al canvi de quadros restaren bona part de l'èxit a què es feia justament mereixedor. En el joc escènic sabé donar plasticitat a les figures i una entonació pictòrica general molt adient. Quant als accessoris escènics que us permeten de situar l'obra, l'eclecticisme regnant constituïa un agradable espectacle visual i un excitant de la imaginació.

La interpretació, a càrrec de Maria Dolors Bertran, Rosa Montanyà, Joan Ferrater, Teresa Casanelles, Josep Mirabent, Daniel Planas, Pere Armengou, Ricard Roig i Manuel Muntanyola, d'una gran discreció. Excelliren d'una manera remarcable Maria Dolors Bertran i Josep Mirabent, a desgrat de mostrar una petita manca de serenitat, deguda, potser, a escassetat d'assaigs. I en aquest cas som exigents perquè podem ésser-ne.

Un amic nostre ens digué que el públic acudí al teatre amb el desig fervent de prestar la seva collaboració a la commemoració del centenari de Goethe. En sortir, però, donava la impressió d'haver fet una coneixença totalment inèdita.

SALVADOR MARSAL

UNA OBRA SENSACIONAL
MUCHACHAS DE UNIFORME
LA PEL·LÍCULA DE L'ANY
Actualment al seu sisè mes de projecció al "Marigny", de París
UN "RECORD" IMBATUT!

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

TEATRE CATALÀ

La pròxima temporada

Ens trobem a les portes de la nova temporada teatral i, si no sorgeixen variacions de darrera hora, ben improbables, el teatre Romea serà l'únic que farà una temporada regular de català. Hi haurà també l'Espanyol, on, enllaminits amb l'èxit de *La reina ha relliscat*, es proposen continuar pel camí del vodevil musical amb una punta de revista. Pel que sembla, en Santpere està decidit a substituir l'antic vodevil francès i el melodrama populatxer, que havien estat la base dels seus èxits durant molts anys, per aquest nou gènere que, ben mirat, no és res més que una versió barcelonina de les revistes madrilenyes del Romea i del Martín.

Vist que aquí tenien un públic nombrós addicte a aquesta mena d'espectacles, no sabríem escandalitzar-nos que una companyia catalana pretengui explotar aquest mercat. Difícilment ho farem pitjor, autors i comediants, que aquestes formacions madrilenyes que, en excursió provinciana, vénen els estius a fer-se la barba d'or pels teatres de Barcelona. Si el públic reclama un gènere banal, d'una qualitat que, pel moment, ens estarem de qualificar, preferim que li serveixin aquests condiments en català que no pas amb l'argot de Lavapiés.

De totes maneres, potser valdria la pena que En Santpere i els seus collaboradors fessin un petit esforç per dignificar el gènere. No és que hi tinguem moltes esperances, però això sempre fa de bon dir. Altrament, el nom de Francesc Preses, que és el que inaugura la temporada de l'Espanyol, constitueix una garantia de discreció que mai no podran oferir-nos els Roures i els Mantues.

* * *

El senyor Canals, definitivament, no farà temporada de català al Novetats i, segurament, a cap altra banda. Em consta que el senyor Canals ha fet esforços per procurar la formació d'una companyia catalana a base d'elements nous i d'altres, més prestigiosos, incorporats a l'escena castellana. Els bons propòsits del senyor Canals no s'han pogut realitzar i, abans de formar un conjunt mediocre i segurament inferior al de les darreres temporades del Novetats, ha preferit esperar una ocasió millor.

Tal com escrivíem en començar, doncs, la temporada que podríem dir oficial de teatre català tindrà lloc al Romea. Empresa, Burgues-Daví. Companyia, Vila-Daví.

Coneixem els propòsits i el programa — dintre de la vaguetat amb què aquestes coses s'han de fer al nostre país — dels directors de Romea. Per començar, una novetat important: renúncia al cultiu del melodrama americà, que començà amb l'èxit de la *Mary Dugan* i acabà amb el fiasco d'*El crit del carrer*. Sortosament, sembla que enguany l'empresa de Romea compta amb una sèrie d'obres originals dels autors del país que es basten i es sobren per aguantar dignament la temporada.

Aquest propòsit de principi ens sembla una excellent idea, encara que potser no siguem els més indicats per dir-ho. Una temporada d'autors catalans ofereix, ultra la mica de la satisfacció patriòtica, la possibilitat d'arribar a crear una normalitat de conjunt, un caràcter, un to, que donin a la temporada un aire coordinat i homogeni, dintre de la natural varietat que el temperament dels autors imposi. Amb aquest paràgraf un xic obscur, hem intentat dir que la pròxima temporada de Romea, si més no, estalviarà al públic l'arriscada gimnàstica mental a què l'obligava la fidelitat a un programa que saltava capriciosament del melodrama nordamericà, al poema en vers, passant pels sedrames conceptuosos, *Els Pastorets* i les gatades populatxeres.

En aquestes condicions, imposades, més que res, per la penúria d'obres, era impossible formar un públic i cercar aquella mica d'especialització que ha d'ésser la base elemental d'un teatre que, any darrera any, té obertes les portes d'octubre a juny, sempre amb la mateixa companyia.

Obres? A Romea compten amb originals de Sagarra, Soldevila, Pous i Pagès, Millàs-Raurell, Preses... Com a novetats, el debut de dos autors: el poeta Agustí Esclasans, amb la seva tragèdia *Capitello*, i el de l'arquitecte i escriptor Nicolau Maria Rubió, que farà el seu debut en el teatre amb una obra singular i atrevida: *Judas*, tema antic, tractat amb una sensibilitat ben moderna.

Aquestes són, almenys, les nostres notícies.

J. M. P.

Haver-ho dit, home!

A la representació de la refosa d'*Egmont* de Goethe a Sitges, per part del grup escènic que capitaneja el jove pintor Artur Carbonell, assistiren coneguts escriptors, ultra el filòsof Francesc Pujols, el qual, a més de la seva presència, hi aportà alguns pensaments sobre l'autor.

La part de la colònia estiuenca que es perfecciona en l'ús de l'idioma castellà per mitjà de les pròpies minyones de servei, en saber que parlaria Pujols, hi acudí carregada d'un feix de prevencions:

—*Es un parásito*!—murmurava una senyora a la qual, cada estiu, li «roben» una joia o altra.

—*Qué despropósito, salirnos con una conferencia política*!—feia un curialista que no pot sentir parlar de l'Estatut.

—*Y, además, es un sujeto comunista*!—sentenciava una de les noies que van ballar, l'altra nit, en pijama de paper.

L'encarregat de mantenir la pau moral de la representació teatral, no sabent com calmar els esperits, s'acostà al grup protestatari:

—El que els puc assegurar és que don Francesc Pujols és un ric hisendat de Martorell.

—*Acabáramos, hombre*! — exclamaren, a cor, els agabelladors de las *Notas de Sociedad* d'*El Noticiero Universal*.

"Tiana somriu"

Ens hauria de caure la cara de vergonya. Car sembla mentida que, en una ciutat de la importància de Barcelona, només hi hagi revistes dos o tres dies l'any. I que, per acabar-ho d'agreujar, els aficionats que vulguin veure-les, hagin de traslladar-se a uns simpàtics poblets veïns. A Masnou o a Tiana.

Davant aquestes coses que estem dient, potser algú es pensarà que fem broma. No, no, parlem seriosament. Perquè, evidentment, no es pot pas dir que el mal gust cilem a qualificar de formidable. Sense cap base sòlida, sense una formació escolar profunda, en possessió només d'un instint musical considerable, la seva absència de bagatge tradicional ha permès segurament a Vicente de copsar instintivament l'íntima significació de la música moderna. Les seves obres tenen un *entrain* tan comunicatiu i un ritme tan convincent, que actuen gairebé fisiològicament damunt aquell que les escolta, el qual és subjugat per un llenguatge musical tan persuasiu. La seva

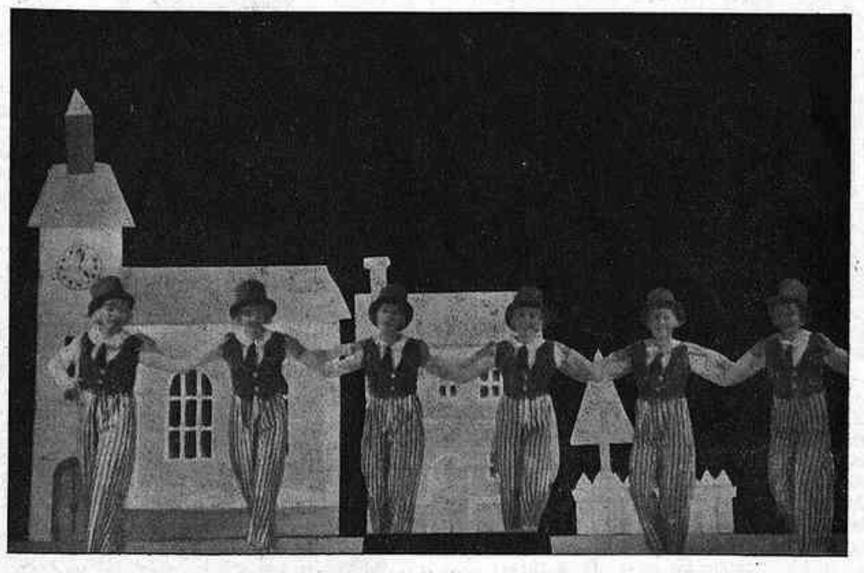

«*Tiana somriu*»

enlluernador d'aquell Sugranyes, manàger de la poca-solta delirant dels Serra i Baldomerito, que la purpurina i els culs de got de les mones de Pasqua d'En Pardo i que la pornografia barateta dels vodevils madrilenys siguin revistes. No fem broma, no. Per a veure revistes, cal anar a Masnou o a Tiana.

Ritme, fantasia, gràcia, frescor, les dues facultats que les resumeixen totes: intelligència i sensibilitat, tot allò que no han conegut mai els nostres *producers* de pacotilla, abunda en aquestes revistes d'aficionats. No hem vist la de Masnou. Francesc Pujol ja ha dit ací les seves excellències. Però hem tingut la sort de veure la de Tiana. I anem, per tant, a fer-ne l'elogi incondicional.

Si analitzem l'estructura de *Tiana somriu*, observem que l'alternança de quadros ha estat molt ben resolta. La monotonia ha estat evitada i la varietat ha estat aconseguida plenament. La successió ràpida d'aquests quadros ha determinat una vivacitat de ritme i una absència de lentituds. Quan, entre dos quadros, el canvi de decorat era laboriós, la tasca dels intermediaris no permetia que l'espectador s'impacientés. En fi, la revista ha estat tan ben muntada que l'interès del públic s'ha mantingut viu de cap a cap de l'espectacle.

La direcció artística ha estat encarregada a Jaume Llongueres. Ja estan de sort, ja, aquests nois i noies de Tiana que tenen a la colònia un decorador del talent d'En Llongueres. Aquest, enemic de l'enfarfec de les grans *machines* en voga, ha fet triomfar la simplicitat. Ha emprat generalment un fons de vellut negre sobre el qual es retallen, precises, les línies d'uns accessoris simplificats, que creen l'atmosfera de cada quadro. Aquest fons elemental, en comptes de desvaloritzar, com un decorat afeixugat, les evolucions dels intèrprets, els dóna un relleu considerable. Llongueres ha distribuït també tots els colors pensant sempre en l'harmonia del conjunt. Els colors de la tela de fons, els dels accessoris, els dels vestits, es conjuguen sàviament, tot i engendrant una simfonia visual altament satisfactòria. A subratllar, *Nit de joguina, Cocktails, Petites mentides*, on una cortina d'un verd meravellós juga admirablement amb el blanc i el violeta dels vestits de les noies, i sobretot el darrer quadro *Moments nàutics*. Defugint l'abracadabrant *Apoteosi final*, indispensable en totes les revistes dites fastuoses, Llongueres ha reeixit un quadro concebut amb molta originalitat. Basat en la successió de rengles de *boys* i *girls*, cada rengle d'aquets té un decorat diferent. Això és aconseguit descorrent lateralment les diverses teles de fons a cada aparició d'un grup de nois o noies.

Jordi de Miquel és l'autor del llibre de *Tiana somriu*. Aquest escriptor ha fugit de la serietat grandiloqüent que afeccionen moltes companyies d'aficionats. I ha fet un ús molt àgil de la ironia. Ironia de bona llei, que culmina en el darrer parlament del *speaker*, el qual, amb paraules *railleuses*, es burla de la revista que el públic acaba de presenciar. La direcció musical ha anat a càrrec de Francesc Pujol, que ha cercat la música que alguns quadros exigien i que ha escollit trossos per a ésser escenificats. Pujol ha fet amb molta sensibilitat la tria de l'acompanyament musical de *Tiana somriu*, música americana gairebé tota, menys tres composicions de Robert Vicente, músic jove de molt talent, l'art del qual és mereixedor de comentari. Ens trobem davant un cas d'intuïció que no varumba i *A la Jungfrau*! obtingueren un èxit ben merescut. El mestre Nicolau ha dirigit amb entusiasme i convicció la seva orquestra Nic Fusly.

I acarem-nos ara amb la interpretació. Les *girls*, abans tot. *A tout seigneur, tout honneur*. Les *girls* de Tiana són una cosa molt important. Ací, l'*être-foule* es personalitza. La bellesa impersonal i collectiva s'individualitza. Les noies de Tiana tenen massa personalitat per a plegar-se a un uniformisme casernari. Però tenen unitat, malgrat tot. Una qualitat comuna, la gràcia, les lliga. I la seva disciplina no és la disciplina militar de moltes *girls* alemanyes, que colpeixen fortament els nostres ulls amb una mena de *pas de l'oca* matemàtic, sinó que és una disciplina viva que s'adreça directament a la nostra sensibilitat. Una pura delícia les evolucions d'aquestes noies, que posseeixen una gràcia natural i una frescor inimitables. Sense cap mena de picant, la seva autèntica ingenuïtat i el seu posat candorós de noia de sa casa fan encara més torbador el seu encís irresistible. Paràgraf a part mereix la senyoreta Conxita Arboix. No sabrem expressar tota l'emoció que el seu treball ens va produir. Amb un rostre espiritual, que recorda vagament el de l'actriu de cinema Zasu Pitts, el seu aire pudorós de collegiala, la seva elegància natural i tímidament displicent, el seu port de braç impecable i el seu sentit del ritme, la infinita dolçor de les seves actituds ingènues, són de les coses que no s'obliden. D'entre els intèrprets masculins, es destaca Enric Hugues, que té un gest d'impagable comicitat. La cadència xula del seu cos en el *Pichi* és francament irresistible.

SEBASTIÀ GASCH

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Demà, divendres, brillant inauguració de temporada al
FEMINA
Dues super-produccions sonores P. D. C.
Exclusives Cinnamond Films
Los Titanes del Bosque
per BILL BOYD I GINGER ROGERS
COCKTAIL DE CELOS
per CONSTANCE BENNET, amb don ALVARADO I BEN LYON

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS
LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

EL CENTENARI DE WALTER SCOTT

Una glòria passada

Un centenari més. Ocasió doncs de parlar d'un autor, de provar de posar en ordre el que se'n sap, de procurar situar-lo, almenys per a ús del que escriu.

Però aquest de Walter Scott és un centenari que no commourà gaire. La seva obra, tant de temps famosa, a penes compta, a hores d'ara. Interessa, d'ella i del seu autor, la influència enorme que exercí, no solament al seu país, sinó fora d'ell. Tema vastíssim per a l'historiador de la literatura, per al cultivador de la literatura comparada, recercador d'influències. Però aquelles novelles que havien estat el principal aliment literari d'unes quantes generacions, qui les llegeix encara?, qui les recorda?, qui gosa parlar-ne? I segurament no es tracta pas d'un tomb de la moda, que pot ésser rectificat pel d'una altra moda, sinó, ai!, d'una classificació definitiva, d'un judici, en línies generals, inapellable.

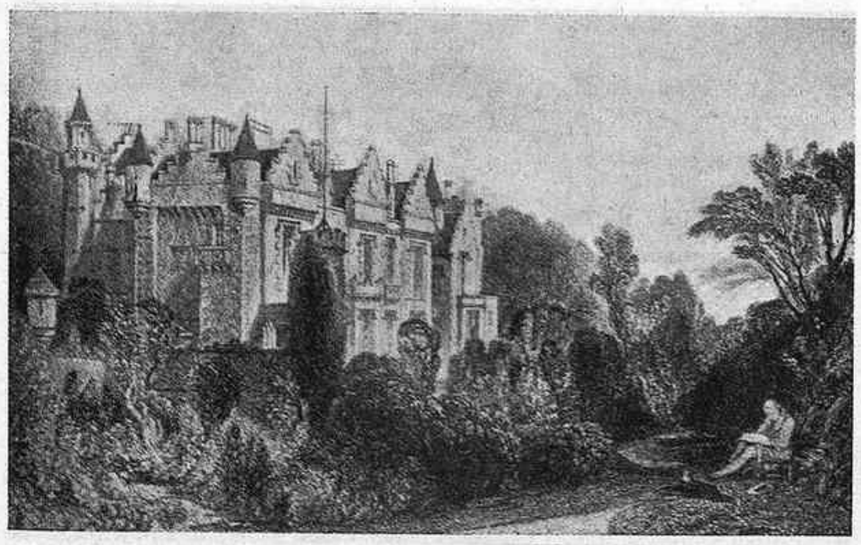

El castell d'Abbotsford

Walter Scott va passar la seva infantesa prop de les ruïnes del castell de Smailholm i sembla que això el deixés senyalat per sempre més. Ni en la seva vida ni en la seva obra deixarem mai de veure arqueologia escenogràfica i de guarda-roba.

Fullejant qualsevol vida seva, les descripcions d'aquell castell d'Abbotsford que restaurà com un Milà i Camps, ens donen una imatge de la seva novellística.

Un castell més gòtic que si fos gòtic, amb tot de torretes copiades d'altres castells escocesos, i uns arranjaments d'acord amb l'exterior: insignies pertot dels clans escocesos, armes i armadures, plaids i gaites. I la vida que s'hi portava volia ésser tan medieval com la decoració.

Aquest mateix gust per l'escenografia i el guarda-roba és el de les seves novelles dites històriques, a la part externa de les quals no manca ni un detall de postor en escena que sap fer de drapaire-antiquari, enamorat dels ferros vells i dels pergamins esgrogueïts. Però la part interna és d'una pobresa desconsoladora, d'una vacuïtat total, i a més a més arranjada al gust i a les idees de l'època en què vivia l'autor. Res de passions violentes, res que pogués comprometre: llibres per poder anar a totes les mans sense por d'escandalitzar la noia més lilial ni el purità més estricte.

Ara trobem que la seva ficció és massa fictícia; ens fa nosa el partit pres moralitzant i sentimental convencional. Ens sembla tot massa fals i, de passada, massa mal escrit.

Algú ha dit que a Walter Scott es deu haver fet entrar la novella, gènere tingut per inferior, en el programa de tota bona educació. Prou, prou, no li volem pas regatejar, ni això ni que hagi estat el creador de la novella històrica. Però també cal notar — com ho digué Chateaubriand gairebé contemporàniament — que va pervertir la novella i la història. Encara, Chateaubriand, per raons de temperament i de temps, no podia adonar-se de tot l'abast que assolí aquesta perversió, que s'escampà a d'altres gèneres. Tampoc no podia adonar-se de la influència, establir el balanç de la qual no és el destí d'aquesta nota, amb què pesà, per exemple, en la renaixença literària catalana, aspecte en què ja únicament pot interessar-nos a nosaltres, actualment, Walter Scott.

* * *

Quatre dades, a títol informatiu.

Walter Scott nasqué el 15 d'agost de 1771, en una llar llòbrega i calvinista. Estudià per advocat amb el pensament de tenir una professió per guanyar-se la vida i escriure versos per afició. Als trenta anys ja era cèlebre i abandonà les lleis. Passada la quarantena, Byron publica el *Childe Harold* i això li fa veure que ja està llest com a poeta i es llença a la novella: *Waverley* és la primera, publicada anònimament; les següents van signades: «per l'autor de *Waverley*», fins que *Ivanhoe* té tant d'èxit que ha de renunciar a l'anonimat.

En 1826 — té cinquanta cinc anys — la sort se li gira d'esquena. Els seus editors, en el negoci dels quals està interessat, falleixen: el passiu de Walter Scott és de 117,000 lliures. Promet pagar en deu anys: «si en fos quinze més jove — diu —, només seria qüestió de quatre», i es posa a treballar com un forçat. Als seixanta anys el fulmina un atac d'apoplexia; els creditors reconeixen unànimement la seva honorable conducta i deixen córrer llurs crèdits. Fa un viatge a Itàlia en un vajxell posat a la seva disposició pel govern; té por de morir fora d'Escòcia i hi torna. En atalaiar el goticíssim castell d'Abbotsford, llença un crit de joia i l'endemà mateix vol escriure, però la ploma li cau dels dits. Al cap de poques setmanes moria (21 de setembre de 1832). Els diaris van sortir orlats de negre com per la mort d'un sobirà.

JUST CABOT

LITERATURA COMPARADA

Walter Scott a Catalunya

I

Ens és molt difícil de fixar amb les dades que han arribat fins a nosaltres l'entusiasme que la figura de Walter Scott va desvetllar en els catalans de fa cent anys. Ens és molt difícil perquè no sabríem trobar un cas que pugui assemblar-se-li ni de bon tros. Barcelona, remarca Milà (*Obres completes*, IV, 6), és la població d'Espanya on tenia més efusió el culte walterescotià. «Si se ofreciese reunir un número considerable de jóvenes ligados con el vínculo común de una idea sólida y vivificadora, más tal vez que invocando un lema político se lograría con inscribir en la bandera: *Admiradores de Walter Scott.*» Aquestes paraules eren escrites en 1839. En treballs posteriors del propi Milà trobem aquest entusiasme una mica esmorteït. La devoció pel novellista escocès fou tan brillant com efímera. El moment de l'apoteosi cal fixar-lo entre els anys 1823 i 1840. En això els escriptors catalans es posaven — aleshores aprenien a fer-ho — a compàs amb el rellotge literari d'Europa. Walter Scott tenia en tots els medis continentals un ambient formidable d'adoració. La impressió, diríem la llegenda que la figura de Walter Scott despertava, era tan gran que no és estrany que Alfred de Vigny (*Journal*, 6-XI-1826) ens palesés una viva desillusió. Però això era el contacte de l'home físic. La influència hi era ben veritable. Walter Scott havia fet present als primers romàntics d'un món inexplorat que tenia totes les característiques de llunyania i misteri que podien fer llur felicitat. Una Edat mitjana amb cavallers i fades fou un filó magnífic per a l'esbojarrada imaginació romàntica. Aquesta Edat mitjana de novella pesa no solament en l'ambient literari, sinó àdhuc en la vida social, en els costums i en la moda. Sabem que en 1826, a un ball donat per Sir Henry Wallesley, ambaixador anglès a Viena, els invitats lluïren tots disfresses tretes de personatges de la novella *Ivanhoe*. A un ball de Mònaco, les de *Quintí Durward*. En 1820 la moda a París s'anomenava a la Maria Estuard. I a un ball de les Tulleries s'organitzà una cavalcada que representava l'arribada de la famosa reina d'Escòcia. Aquesta repercussió de Walter Scott en terrenys extraliterari la tenim també documentada entre nosaltres. En uns articles anònims publicats a *El Vapor* (2 i 9 de novembre de 1833), trobem aquestes paraules: «Adviértese desde luego singular movimiento en la prensa literaria, las costumbres cambian, los edificios se decoran por otro estilo, la arquitectura resucita antiguas líneas, los lienzos y gasas ostentan nuevos colores, y comunícase el ímpetu de las imprentas con celeridad no menos ingeniosa y productiva, a los muebles, a los tapices, a las porcelanas y a los cristales. ¿Quién ha de sujetar a un cálculo verosímil las enormes cantidades que se debieron desde aquel momento al Cervantes escocés? En balde otros autores se habían esforzado en promover esta feliz revolución. Sus empeños fueron inútiles, sus resultados estériles; Europa leyó sus obras mas no imitó sus héroes ni *materializó* sus descripciones.» Ja insistirem sobre el que vol dir respecte a aquests altres autors l'articulista. Ara continuem amb el seu segon article, que sota el mateix títol (*Influencia de las obras de Walter Scott en la generación actual*), publica *El Vapor*: «¿Rehusaremos a Walter Scott el privilegio hermoso de habernos hecho amable la pureza de costumbres, de haber contribuído al acrecentamiento del trabajo, no menos que a la honra de la virtud?» I més avall: «El importante dogma de la fraternidad humana, este dogma desconocido de todos y tan útil en época cual la nuestra, resuelta, pendenciera y fratricida no halló intérprete más hábil ni abogado más ardiente.»

D'aquestes ratlles que acabem de copiar se n'extreuen dos temes ben remarcables. El que ja assenyalàvem en subratllar aquells altres autors promotors de la revolució romàntica i aquesta idea del darrer paràgraf sobre la fraternitat humana que Walter Scott sent com un apostolat. Hi ha una sèrie de suggerències a recollir.

II

Tubino, en la seva *Historia del Renacimiento literario contemporáneo en Cataluña, Baleares y Valencia*, llibre tan utilitzat i apreciable com poc citat, assenyala un fenomen de bifurcació del corrent romàntic que fecunda la literatura peninsular: «Dos bandos partían ya la arena del romanticismo en creyente, aristocrático, arcaico y restaurador; y descreído, democrático, radical en las innovaciones y osado en los sentimientos. Ateniéndose Walter Scott a la tradición de la escuela germánica de los Schlegel, abrazóse al primero; Victor Hugo, olvidando su actitud de 1818 a 1828 o sean sus *Odas y Baladas*, que embelleció el espíritu religioso y caballeresco, declarábase por el segundo escandalizando a los públicos con las inauditas libertades artísticas del *Hernani* y de *Nuestra Señora*: quería el uno oponer recio valladar a las disolventes máximas del liberalismo nivelador, ofreciendo el cuadro de los esplendores feudales; asimilaba el otro el romanticismo, a la política revolucionaria, presentándolo como un 93 del pensamiento.» Recordi's, en efecte, que Victor Hugo, en el pròleg del *Cromwell* assegurava que el romanticisme no era altra cosa que el liberalisme en art. Però, com diu seguidament Tubino, en aquest conflicte de principis Catalunya es va decidir per Walter Scott al pas que a Madrid hom havia de decantar-se vers Victor Hugo. S'ha cercat d'explicar aquesta disjunció parlant del temperament jeràrquic i moderat dels catalans, del seny racial, i del contacte que amb els pensadors catalans tenien els filòsofs de l'escola escocesa. Altrament hi havia una mena de paral·lelisme més aviat intuïtiu entre les situacions polítiques d'Escòcia i Catalunya, totes dues en possessió d'un fet diferencial dominat per una construcció estatal superior.

Sigui el que es vulgui d'aquesta direcció, ens toca a nosaltres més que res assenyalar-la amb tota la seva transcendència, però abans ens cal glossar aquell sentit de fraternitat que nosaltres subratllàvem en l'article que hem copiat. Aquesta fraternitat, per als homes que redactaven poesia durant el primer terç del segle XIX, no era altra cosa que un contacte efusiu amb l'esperit d'Europa. Més que no pas el fet que entre els seus redactors figuressin anglesos, italians i espanyols, és degut a aquesta idea essencial que fou batejat el periòdic de 1823 *El Europeo*. Jean Amade, en el seu llibre sobre el renaixement literari a Catalunya, remarca aquesta voluntat amb paraules ben explícites: «Europeus, heus ací primer que tot el que volien ésser els fundadors d'*El Europeo*. Ja Madame de Staël havia dit: des d'ara endavant caldrà tenir el gust europeu.» «Es — declara Rubió i Lluch — el primer assaig d'europeïtzació de les lletres espanyoles.» Podria objectar-se que el segle XVIII, per exemple, és ple d'europeisme. Poques vegades, en efecte, hi ha hagut una possibilitat d'establir una política unificada de cultura a tota Europa com en aquell moment en què l'Acadèmia i l'absolutisme feien obligatòria la disciplina. Justament el segle XIX representa un revifament de tots els nacionalismes. Però, ben mirat, aquesta cultura projectada per despotisme il·lustrat era una cultura que no tenia com a base el sentiment popular, ço que prenia tota espontaneïtat a les idees. En canvi el moment del romanticisme és carregat d'efusió, i per bé que les nacionalitats es desvetllin, una ampla voluntat d'harmonia i fraternitat resplendeix a tot arreu.

Walter Scott, per Chantry (1820)

III

Walter Scott era, doncs, elevat a la categoria de mite. Un redactor, que avui trobem clarivident, d'*El Vapor*, escrivia al peu d'una composició que havia d'esdevenir cèlebre titulada *La Pàtria, Trobes* i signada per les inicials que corresponien al nom de Bonaventura Carles Aribau, aquestes paraules: «Esta composición escrita para celebrar los días del Sr. Don Gaspar Remisa, es obra de la selecta pluma de Don B. C. A. La presentamos a nuestros lectores con el patriótico orgullo con que presentaría un escocés los versos de Walter Scott a los habitantes de su patria.» Avui aquest paràgraf ens sembla producte d'una intuïció admirable. Les obres de Walter Scott foren conegudes a casa nostra per traduccions al castellà editades per *El Vapor* a Barcelona i per la Biblioteca de Cabrerizo a València, que publicava entre altres coses *Herman y Dorotea*, «del célebre Goethe», i la *Corina* de Madame de Staël. La col·lecció de Cabrerizo es publicava ja als anys de 1830.

L'home que va retre un homenatge més efectiu a la memòria de Walter Scott va ésser un dels redactors d'*El Europeo*, que amb Aribau constituïa la seva representació catalana. S'anomenava Ramon López Soler. Per bé que no és pas una figura desconeguda, penso que caldria delinear-la més a fons i intentar un estudi complet de la seva influència. En 1830 López Soler publicava a la col·lecció de Cabrerizo una novella en tres volums que s'anomenava *Los Bandos de Castilla o el Caballero del Cisne, Novela original española*. Tot el que hi ha de conegut de l'escenografia romàntica que ens ha arribat per la ploma de Walter Scott, ho trobem en aquesta novella de Ramon López Soler. Cavallers incògnits, torneigs, dames enamorades que no poden fer públics els seus amors amb el fill de la família rival (com en Bandello, en Shakespeare, en Lope de Vega), passions desesperades, paisatges plens de tristesa, de roques salvatges, de clar de Lluna, de trobadors i de peripècies. Hom troba en aquesta novella el rastre complet d'*Ivanhoe* i d'altres novelles del famós escocès. Però l'interès literari a part d'aquesta possibilitat de comparar les obres ve donat més aviat pel pròleg. Aquest pròleg ha cridat ja l'atenció dels escriptors. Amade n'ha copiat un tros en el seu llibre, però es pot dir que manca l'assaig complet sobre aquest document de la nostra història literària. Caldrà que sigui escrit un dia per tal com és possible d'assimilar la seva importància al manifest victorhuguià del *Cromwell*.

López Soler, en efecte, cerca de demostrar en aquest pròleg, no solament la grandesa de la figura de Walter Scott, sinó la possibilitat d'incorporar a la novella romàntica temes de la història nacional; temes que hauran d'ésser més agradablement coneguts per tal com serà possible dotar-los d'un llenguatge vehement, cosa que no permet, diu, el caràcter greu i flemàtic dels pobles per als quals Walter Scott escriu.

En arribar al foli setè, López Soler intenta una definició del romanticisme. Els adjectius són ben curiosos per tal com després els hem de veure repetits fins al descrèdit. La literatura romàntica és «libre, impetuosa, salvaje»; és «intérprete de aquellas pasiones vagas e indefinibles que dando al hombre sombrío carácter, lo impelen hacia la soledad, donde busca en el bramido del mar y en el silbido de los vientos las imágenes de sus recónditos pesares». La musa romàntica la veu «pulsando una lira de ébano, orlada la frente de fúnebre ciprés». L'escenografia no pot ésser més típica: «en medio de horrorosos huracanes de noches en las que apenas se trasluce una luna amarillenta, reclinada al pie de los sepulcros, o errando bajo los arcos de antiguos alcázares...». Després d'aquestes paraules ja no hi ha res a fer contra el virus romàntic. Les noies pensaran en la Dama de les Camèlies i els homes en les desventures del jove Werther. Després, aquella pallidesa, aquella irresponsabilitat, aquella fúria desesperada. Això no s'acabarà fins que no vinguin els pre-rafaelistes.

GUILLEM DIAZ-PLAJA

Notes i retalls

Nova literatura

Exaltem el fet que una nova literatura neix sobre el Districte Cinquè. Aquesta literatura no té res a veure amb la truculència grotesca amb què alguns periodistes havien voltat el barri més tèrbol de Barcelona. Es una literatura d'una freda claredat i segurament d'un patetisme superior a tota la literatura fulletinesca bastida fins avui. Ens referim a l'article publicat pel Gatcpac on es plantegen les condicions de vitalitat d'aquest barri. Ací no hi ha gens d'imaginació. S'encapçala per una frase de l'alcalde, doctor Jaume Aguadé, que diu així: «Als carrer d'Amàlia, Arc del Teatre, Berenguer, Cadena, Carretes, Cera, Cid i Nou de la Rambla, existeixen habitacions de 20 % de mortalitat anual, les quals, si no es renovessin els seus habitants, quedarien deshabitades en cinc anys.» Aquesta nova literatura sobre el barri xinès consisteix a presentar-lo com una intolerable nafra de la ciutat que cal extirpar.

Un monòlit a Joan Maragall

A Olot, coincidint amb les festes que sobre el centenari goethià ve celebrant la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, s'ha inaugurat un monòlit dedicat a perpetuar el lloc on Joan Maragall rebé la inspiració per a crear aquella seva obra anomenada *La fageda d'En Jordà*.

Es interessant aquesta mena d'homenatge, per tal com ens ajuda a establir les línies generals de l'atenció dels poetes nostres envers les diverses comarques catalanes. Fa pocs dies, jo remarcava ací mateix la necessitat de crear una Geografia Literària de Catalunya on hi hagués manera d'estudiar, damunt de mapes lírics la fesomia de la nostra terra. Aquesta fesomia pot ésser donada també pels pintors. Olot, com tots sabem, ha tingut molts enamorats del seu paisatge treballat i fi. Els poetes havien de fer-los companyia. I al davant de tots, naturalment, Joan Maragall. «Saps on és la fageda d'En Jordà?—Si vas pels volts d'Olot, amunt del pla,—trobaràs un indret verd i profond,—com mai cap més n'hagis trobat al món.» Aquest verd és un verd, diu el poeta, «com d'aigua endins», «profond i clar»; en aquell lloc on, segons Maragall, el caminant és pres per un dolç oblit, ha estat aixecat el monument que perdurarà l'emoció viva del poeta. Es un senzill monòlit on figura una inscripció commemorativa. El pes de l'organització i la flama de l'entusiasme han estat obra de Raimond Vaireda, que sent Olot — i Maragall — com un culte. Hi ha pres part el grup d'estudiants de la Facultat de Filosofia i Lletres que interpretà *Eridon i Amina* de Goethe i una representació del Comitè universitari del Centenari. — D. P.

«L'idioma català és, com el castellà, llengua oficial a Catalunya.»

EL MÉS GRAN ASSORTIT EN
LLIBRES ESCOLARS CATALANS
EL TROBAREU A LA
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

CARISSERIA FITÓ BARCELONA
GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges Marítims i Aeris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.
Excursions en Autocar
Poblet i Santes Creus - S'Agaró - Centre i Sud d'Espanya
Sol·liciti opuscles explicatius

LES ARTS I ELS ARTISTES

URBANITZACIÓ

"Regional Planning"

Han començat d'ésser discutides a la premsa les raons en pro i en contra d'una ràpida execució de treballs públics a la Catalunya autònoma. Els uns propugnen la pressa i les altes velocitats; els altres la prudència, el seny i el peu de plom. Però, tant els apressats com els lents, tots reconeixen el fet que la pràctica de l'Estatut determinarà una acceleració del ritme de vida de Catalunya i una possibilitat i una necessitat de noves empreses, de noves obres i de nous serveis. Podríem dir que, desacordats quant al *temps*, els parers s'acorden quant a l'*espai* — que estarem més o menys a fer-ho, però que tendirem, cada cop més, a establir damunt del paisatge català, edificis (com hospitals, escoles), barris obrers, línies de transports, camps d'aviació, terrenys d'esport, i cent coses més.

Per lentament que aquestes «coses» — serveis i obres — s'estableixin damunt Catalunya, convindrà que un pla previ, fet en línies generals, n'asseguri el bon ordre. Ja que, sense ordre, s'originarà el desordre i la lletjor — lenta o ràpida. I aquí entra en escena el *Regional Planning*.

Aquests mots anglesos volen dir: l'estudi de la distribució, en zones d'activitats, d'un territori o regió, tal com pot fer-se en la urbanització estricta d'una població, en la qual hom reserva carrers (on l'edificació no és permesa), zones industrials, zones de parcs, d'habitació, d'arqueologia, etc. Els francesos han traduït *Regional Planning* per *Urbanisation Régionale*. Al Congrés d'Urbanisme de Madrid de 1926, vaig proposar el nom: *Urbanització Territorial*. De l'una i l'altra traducció és fàcil d'inferir la similitud entre el concepte del *Pla de la Ciutat* i del *Pla Regional* — que també pot ésser anomenat *Pla Nacional*.

Si tothom comprèn la necessitat dels projectes d'urbanització de les poblacions en creixença, és perquè també tothom té davant dels ulls els inconvenients i els perills que presenta deixar créixer les ciutats sense ordre, permetent que hom edifiqui al lloc on hauria de passar un carrer; que hom arrani els arbres que podrien haver format un parc, si un industrial insensible no l'hagués substituït per una fàbrica; o que hom dificulti el pas d'un metropolità, posant justament allà on ell ha de passar, els fonaments d'un bell monument inoportú. Impedir que les coses es facin sense ordre ni concert, suavitzar i resoldre amb concòrdia els conflictes entre la circulació i l'habitació, entre la indústria i els parcs, i en general, entre unes i altres activitats que es disputen asprament el domini de l'espai urbà, heus ací l'objecte de l'Urbanisme aplicat a les poblacions. Si compreneu que conflictes anàlegs, que un drama semblant es suscita entre el tràfic, l'agricultura, el paisatge natural, els nuclis d'habitació, les zones d'indústria, etc., quan aquestes activitats bullen sobre tot el país, compendreu també la necessitat d'un projecte d'ordenació que faci, damunt d'un conjunt d'un vast territori, el mateix paper que el pla d'urbanització fa damunt de l'espai ocupat per les poblacions.

A Amèrica del Nord, a Anglaterra, a Alemanya el *Regional Planning* o *Landes Plannung* és, des de fa una quinzena d'anys, el nord dels esforços dels urbanistes moderns. A Catalunya — que és un país amb unitat i amb intensitat de vida tals que fàcilment evoquen el concepte de «Catalunya-Ciutat» — el *Regional Planning* es troba singularment indicat. L'any 1921, la Mancomunitat de Catalunya ja tingué en estudi una proposició redactada per mi, sobre la solució del *Regional Planning* aplicada al nostre país. Les coses no estaven, llavors, madures per aquestes realitzacions, que exigeixen una base política ampla i sòlida. El Govern de la Generalitat, la jurisdicció del qual és, segons l'Estatut, prou ampla en les matèries que tractem, estarà en condicions d'aplicar el *Regional Planning*, en estructurar la vida de la Catalunya autònoma sobre bases autènticament modernes i eficients. De moment, un avantprojecte de Pla Regional ha estat redactat i tramès a la Presidència, com a base de partida i de discussió per a un estudi més definitiu.

A aquest avantprojecte s'articulen les zones de gran tràfic regional, d'agricultura, de mineria, de reserves de paisatge arqueològic, de rius i muntanyes com a parcs nacionals, d'indústria, etc., etc. Es un pas, mòdest però ben intencionat, per endreçar la terra catalana.

No cal creure que el Pla Regional és un programa de treballs a executar, una mena d'excitant que porta directament al pressupost extraordinari, i a l'extravagància de despeses i de dèficits acumulats. No: el Pla Regional, així com jo l'entenc, és un simple estudi, ell mateix de poc cost, el qual no ha d'originar despeses suplementàries, sinó més aviat ha d'ocasionar l'economia pròpia de tot allò que es fa amb seny. El Pla Regional no té res a veure amb el Pla quinquennal rus. Hom pot ésser enemic dels grans plans d'obres públiques, i restar amic del Pla Regional. Aquest, en l'estat actual de les coses, s'ha de limitar a indicacions generals de zones, i a una vigilància paternal que, sense pretendre dirigir estrictament el desenvolupament de l'activitat catalana sobre el paisatge català, eviti els grans mals irreparables — com una fàbrica fumant al costat del Monestir de Santes Creus, una concessió de mines en ple Mèdol o la construcció d'un edifici magnífic damunt de la zona que cal que sigui reservada al gran tràfic de demà.

NICOLAU M.ª RUBIO
Arquitecte

BADRINAS
MOBLES
Diagonal, 460

Pasta de Cera
EL MILLOR FANG
PER A ESCULTORS
Olivera, 25 - Telèf. 31816

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"
BARCELONA
Mallorca, 232
Telèfon 73018
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 °/₀ DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

La "Historia del Arte" de l'Editorial Labor

En poc més d'un any, la casa editorial Labor ha publicat tres volums de la seva *Historia del Arte*. Aquests tres volums són: III, *Arte clásico* (*Grecia y Roma*), per Gerhart Rodenwaldt, amb un estudi sobre *El arte clásico en España*, per José R. Mélida y Alinari; V, *Arte del Islam*, per Heinrich Glück i Ernst Diez, amb un estudi sobre *El arte islámico en España y en el Magreb*, per Manuel Gómez-Moreno; VII, *Arte gótico*, per Hans Karlinger, amb el seu corresponent estudi sobre *El arte gótico en España*, per Elie Lambert.

Cada volum d'aquests consta de 800 pàgines per terme mitjà, de les quals unes 700 són destinades a ilustració. Aquesta proporció entre el text i els gravats ja és un element per donar una idea del caràcter de l'obra. Hom no ha volgut fer una obra erudita, per a ús d'especialistes, plena de fets, de noms, de dates; sinó donar com un resum de la matèria tractada i acompanyar-lo d'una copiosa documentació gràfica. I en dir un resum no es vol pas significar un concepte en cap manera pejoratiu; un resum com cal pressuposa tant de coneixements i de treball com una obra llarga i encara suposa alguna cosa més: la capacitat de síntesi, que sovint ha d'esmerçar-se damunt períodes llarguíssims i una gran complexitat de fets, és a dir, no sols una classificació d'aquests és necessària, sinó una tria. L'encert de la classificació i de la tria condiciona i determina la vàlua de l'obra.

Cap de deessa (Berlín, Altes Museum)

Cal dir que tota obra, i en el cas de què parlem, tota història de l'art, és un resum d'extensió variable. Si no ho és, és un repertori, un catàleg o un inventari. Aquesta aclarició, potser no del tot indispensable, cal fer-la per tal com podria semblar que el text de la *Historia del Arte* de què parlem, fos un àrid esquema, pretext per acompanyar, explicant-les, les làmines d'un magnífic àlbum. I no és pas així. El text de cada volum és un estudi complet de cada una de les grans classificacions de la història de l'art.

Fixem-nos en el nombre de pàgines que suma el total del text dels volums previstos, i veurem de seguida com pot ésser de complet, des del punt de vista de la lletra, el text de l'obra.

Deixem, però, per a d'altres notes successives la tasca de parlar com es mereix dels diferents volums publicats. Aquesta nota d'avui no té altre objecte que el de senyalar les característiques generals d'aqueixa publicació monumental.

Hem dit que, materialment, la ilustració dels volums superava el text. Es aquesta la característica externa més fàcilment copsable de la *Historia del Arte Labor*. No s'ha planyut res: abundants ilustracions en negre, força làmines en rotogravat i en color. I, a més a més de l'execució material, cal lloar sense reserves la tria de les ilustracions, l'abundància de les quals no és un mer afany de luxe espeterrador, sinó que constitueix una documentació de primer ordre, curosament seleccionada.

Més amunt hem escrit l'expressió: obra monumental. La *Historia del Arte Labor* ho és, no sols per la seva vàlua, sinó per les condicions de la seva presentació. No entra, si es vol, en l'apartat on la bibliofilia contemporània, una mica esnob de vegades, col·loca els llibres dits de luxe. El luxe d'aqueixa publicació és sobri, el que es desprèn de la bona qualitat, com escau a uns llibres que són uns instruments de treball, però que, per la matèria de què tracten i pel caràcter que els volen donar els editors, exigeixen una execució material que sobrepassi la mitjana. Tant la impressió de les ilustracions, com la del text, com la relligadura, fan dels de la *Historia del Arte Labor* uns volums que apreciarà, no ja l'interessat en la història de l'art, sinó el bibliòfil amant dels bells llibres i l'home simplement de curiositats espirituals.

Insistim també en l'esforç editorial que representa una publicació d'aquesta mena, més encara en aquesta època en què hi ha entre el públic un cert desviament envers els llibres, més marcat si no són d'una actualitat tan rabiosa com efímera. Però els llibres d'aquesta mena tenen una actualitat prolongada, no subjecta a circumstàncies passadores.

Durant tot el segle passat, les editorials barcelonines posseïren la supremacia peninsular quant a obres d'una certa empenta, illustrades i més aviat luxoses. Després, aquesta supremacia sofrí serioses sotragades.

La tasca editorial de la casa Labor, no sols per aquesta *Historia del Arte*, sinó per altres activitats seves, és un dels més forts baluards d'aquella situació avantatjada de Barcelona en l'edició en general i en l'edició en llengua castellana.

I, acabat aquest comentari, purament extern, sobre la *Historia del Arte Labor*, deixem per més endavant altres comentaris més aprofundits, que bé s'ho mereix un esforç editorial com el que representa aquesta obra, que té encara la qualitat d'esser publicada a un ritme tan viu com és possible.

C.

PROJECTOR

La protecció del paisatge

Regenerat aquell *Patronato Nacional del Turismo*, cau de burocràcia aristocràtica i ben peixada, constituïda a Barcelona, amb autonomia, la Federació de Turisme de Catalunya i Balears, ha començat una tasca que cada dia, essent ben orientada, serà més profitosa i de més rendiment.

No cal insistir en les relacions que les arts tenen amb el turisme. Tot turista es fa una obligació de veure els monuments dels països que visita, i, si li manca un criteri propi ben afinat, el que li'n diuen les guies i els prospectes de propaganda li dóna elements per desvetllar la seva admiració. Esperem que la nova organització turística catalana serà un factor més que ajudarà a salvar de la ruïna, de la profanació i del desconeixement tanta riquesa arqueològica que tenim, salvada, com aquell qui diu per miracle, malgrat la ignorància general i la manca de protecció.

Un país, però, té a més a més monuments naturals que cal respectar i dels quals cal tenir cura. Es un element natural tot el paisatge, i no tan sols el que en podríem dir els punts *vedettes*: Costa Brava, el Mèdol, Montserrat, etc. Doncs bé, hi ha un element que atempta contra el paisatge: els anuncis, la publicitat per les carreteres, en els bons punts de vista, etc.

Potser sobre aquest punt caldrien mesures ordenadores, com en tenen els països ben *policés* que posen cura a salvaguardar els seus bells llocs naturals. Abans la invasió de la publicitat no s'estenguin més, fentse així més difícil de treure, caldria evitar que s'apoderés dels llocs on més nosa faria, que serien precisament els que triaria ja que resulten els més eficaços.

I parlem de mesures ordenadores, perquè no és corrent el cas que voluntàriament una marca renuncii a una publicitat vistosa. Una campanya de premsa motivà, no fa molt, a França, que una coneguda marca d'essència anunciés pels diaris que havia decidit suprimir les baluernes que a la vora de les carreteres empastifaven el paisatge. Es de creure que aquesta bona acció fou agraïda pels mateixos usuaris de la carretera, als quals anava dirigit l'anunci suprimit i l'altre.

Una revista d'art

N'hem vist el primer número. Es publica a Madrid, per la Sociedad de Artistas Ibéricos, i es titula simplement *Arte*. La seva sortida coincideix amb la celebració a Copenhaguen d'una exposició d'*art vivent* espanyol, començ de l'actuació expansiva d'aquella Sociedad de Artistas Ibéricos, que agrupa els noms dels representants d'allò que per entendre'ns s'anomena *art modern*.

Senyalem, en aquesta nota informativa, la crida que fa *Arte*, més que al públic, a l'Estat, per interessar-lo en l'art (l'article liminar i el *Diseño de una configuración escolar* d'Angel Ferrant, l'escultor madrileny que viu entre nosaltres), i remarquem amb tota simpatia el contingut i l'orientació d'aquest primer número, atenent-se només al qual fóra prematur jutjar massa rígidament la revista.

Conservi la pell sana, neta, jove, fresca i gemada
Afaiti's depressa, amb higiene, simplement
Això ho aconseguirà
amb la

—Faré les presentacions. El Sr. Bertold, l'atrevit arquitecte de la casa... el Sr. Josephson, l'atrevit agent que es compromet a trobar llogaters.
(*Roter Pfeffer*, Berlín)

UN DRAMA
L'únic peix del Sena s'ha mort de vell.
(*Le Petit Journal*, París)

—Quina pensada, haver posat també la seva dona al monument!
(*Punch*, Londres)

—Aquesta sonata que vaig a tocar és una mica llarga.
—No hi fa res; així tindrem temps d'anar a donar una volta.
(*Ric et Rac*, París)

—Es clar que és seva la culpa! Jo, és la primera vegada que condueixo, i ell ja deu fer molts anys que va a peu!
(*Fuori Sacco*, Torí)

(c) Ministerio de Cultura 2006

RADIO I DISCOS

LA II EXPOSICIO DE RADIO

L'èxit assolit l'any passat pels organitzadors de la I Exposició de Ràdio, installada als baixos de la plaça de Catalunya, ara destinats a estació subterrània, els ha encoratjat per intentar reunir novament les marques i cases que es dediquen a la construcció i venda d'aparells de ràdio, afegint-hi encara indústries similars, com són el cinema sonor, els discos i la fotografia. Quant a aquesta darrera, però, és difícil d'apreciar el lligam que pugui tenir amb els rams esmentats, i si als establiments on es detallen apareixen aplegats, això és degut només a raons fiscals, ja que la màquina tributària de l'Estat els ha ajuntat.

Diem això perquè els altres enunciats semblen tenir prou abast per omplir tota la exposició, i perquè el major nom que es donarà a la ràdio sembla que serà en detriment de la fotografia.

La passada exposició va ésser més que res un gran èxit de públic, i els organitzadors d'aquestes reunions ens han de fer veure si aquelles dues centes mil persones que van acudir-hi ho van fer per la curiositat afavorida per l'emplaçament de l'exposició, o bé mogudes d'interès per la ràdio. La decisió d'enguany, d'omplir no menys que un dels palaus de l'Exposició de Montjuic, vol dir que tenen motius per creure que el gran públic és capaç de traslladar-se a Montjuic i vol seguir els avenços que contínuament es produeixen en el ram de la ràdio.

El comerç de ràdio ha arribat a pendre a casa nostra proporcions insospitades, fins a situar-lo al costat dels més importants, no sols pel volum de les seves transaccions, sinó per tractar-se d'una mercaderia per la qual s'interessa àdhuc el públic no comprador, com el comerç d'autos, de films, etc. Hi ha qui no ha tingut, ni té, ni espera tenir un cotxe, però coneix de lluny, per poques línies que en distingeixi, totes les marques d'autos que roden pels nostres carrers. Amb la ràdio ocorre alguna cosa ben semblant. El posseïdor d'un modest aparell de galena, reduït a rebre l'emissió local, sospira pel potent aparell de sis o de nou vàlvules amb el qual, tombant el condensador, pot escoltar emissores d'arreu del món. La propaganda persistent de les grans marques l'assabenta del que es produeix, i les manifestacions com una exposició, on es poden veure i sentir tota la diversitat de receptors que es fabriquen, forçosament ha d'interessar.

En una altra ocasió parlàrem de la importància que té Barcelona no solament com a centre consumidor d'aparells de ràdio, sinó també pel fet de radicar-hi la majoria de les cases importadores de ràdio. Cal repetir que hi ha hagut temps en què la minva d'altres importacions soferta per la duana de Barcelona era gairebé compensada per les xifres de les importacions d'aparells de ràdio. Això vol dir l'interès comercial d'aquest article, i per aquesta raó l'exposició que s'anuncia ha de tenir un caràcter purament d'exhibició. Més que una manifestació de la tècnica, ha d'ésser considerada com un gran aparador i com un motiu de publicitat. Dissortadament, ací no comptem amb una indústria pròpia que permeti manifestar-se amb puixança. Hi ha, això sí, esforços meritíssims de fabricació en sèrie, i al costat d'això una gran quantitat de constructors accidentals que actuen només sota encàrrec i copiant en moltes ocasions circuits i dispositius publicats en revistes especialitzades; però aquests, naturalment, no poden ésser objecte d'exhibició.

L'exposició aquesta, però, pot ésser motiu d'una noble competició entre els diversos fabricants d'anomenada que es disputen la supremacia del mercat, i no cal dir l'interès que això té per als aficionats a la ràdio, avui tan nombrosos. L'ideal fóra que arrelessin ací manifestacions així i es celebressin amb periodicitat, la qual cosa ens permetria seguir l'interessant desenrotllament de la ràdio.

En altres cròniques prosseguirem tenint al corrent els lectors del que faci referència a la II Exposició de Ràdio de Barcelona.

J. G.

—En Pau m'ha vingut a demanar la teva mà.

—Però, papà, jo no vull separar-me de la mamà.

—No hi fa res; ja vindrà a viure amb vosaltres.

(*Ric et Rac*, París)

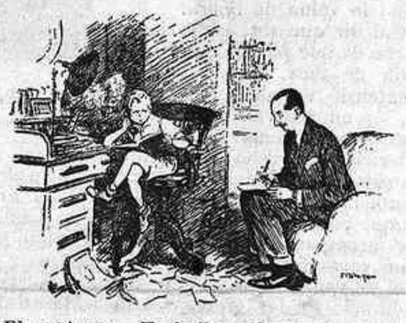

El repòrter.—Treballeu d'una manera terrible, no és veritat?

La jove «star» de cinema.—Sí; espero retirar-me quan tingui dotze anys.

(*Punch*, Londres)

NOTES DIVERSES

La radiofonia i les eleccions als Estats Units

Davant la campanya electoral pel nomenament de president dels Estats Units, les societats de radiodifusió han ofert llurs serveis als partits polítics.

Els preus són força lluny d'ésser mòdics: la National Broadcasting Company i la Columbia Broadcasting System, que són les dues més importants, demanen per hora de propaganda en totes les estacions de les seves xarxes respectives, la bagatella de 41,650 dòlars en les emissions diürnes, i niques ingressaren, per aquest concepte de nocturnes.

Quatre anys enrera, amb unes tarifes publicitàries més baixes, les societats radiofòniques ingressaven, per aquest concepte de propaganda electoral, 1.078,685 dòlars.

L'oferim al senyor Vàchier

Es una idea nova i que, naturalment, ens arriba dels Estats Units: l'ús de les emissores d'onda curta per a la transmissió d'avisos als automòbils en marxa. Es clar que per a la realització pràctica d'aquesta idea cal partir de la suposició que els vehicles siguin equipats amb receptors i que aquests siguin sintonitzats amb una determinada longitud d'onda.

Als llocs on es cregui convenient, hi haurà estacionetes d'onda curta, amb discos de gramofon que repetiran com lloros: «Atenció, viratge perillós!»; «Velocitat màxima: 30 quilòmetres per hora!», i altres observacions que vulguin fer les autoritats locals.

Les noves estacions daneses

L'emissora de Kalundborg, el material de la qual es troba en estat avançat de construcció, tindrà 60 kw. d'energia no modulada i la seva longitud d'onda serà de 1,153 metres. La modulació arribarà al 95 per cent i totes les freqüències compreses entre trenta i deu mil quilocicles per segon, seran reproduïdes sense la menor distorsió.

L'últim pas de l'emissora es compon de dos grans tubs emissors de refredament hidràulic, amb un oscilador de cristall de quars, construït especialment per a la dita estació, a fi de mantenir les desviacions de l'onda portadora dins un límit d'error de tretze períodes per segon, o sigui que pràcticament l'onda és uniforme.

Uns tubs rectificadors de vapor de mercuri proporcionaran la tensió anòdica necessària. Aparells especials evitaran les avaries i permetran una gran senzillesa de manipulació.

Ja s'ha adjudicat la contracta per a la construcció a l'estació que ha de substituir la de Copenhaguen, emplaçada a Glostsub, a 10 quilòmetres a l'oest de la capital, que funcionarà amb 10 kw.

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

El més perfecte i més elegant aparell Ràdio-Fonògraf

Després de nou anys, les fàbriques ATWATER KENT segueixen mantenint la reputació d'ésser els primers constructors de ràdio.

Més de 4.000.000 d'aparells distribuïts per tot el món són la millor prova de la confiança que mereixen al públic.

ATWATER KENT RADIO FONOGRAFO

AUTO ELECTRICIDAD, S. A.

Diputació, 234 - BARCELONA

Madrid - València - Sevilla - Alacant - La Corunya

Suscriviu-vos a **MIRADOR**

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. .....

que viu a .....

carrer ..... *n.º* ..... *es subscriu a* **MIRADOR**

pel preu fixat de **3'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 193*....

Signatura

UN ACLARIMENT!...

¿Per què diem que l'estació subterrània de la Plaça de Catalunya (trens del Nord i Metro Transversal)

és el mitjà de publicitat més formidable que avui dia existeix al nostre país?

Feu comparances amb el sistema de més difusió emprat fins ara i donareu raó a la nostra asseveració.

MITJÀ	QUANTITAT DE PROBABLES LECTORS DELS VOSTRES ANUNCIS	PREU	DURACIO
Premsa Diària.	150.000 (com a màximum).	1.800 ptes. una pàgina	Un dia
Plaça de Catalunya (Estació subterrània) Trens del Nord i Transversal.	3.000,000 (actualment). (Dades oficials controlades pel Departament d'Estadística).	600 ptes. (dotze espais de gran tamany, un a cada estació).	Al mes

"Agencia General de Anuncios"

BARCELONA: Casp, 26, pral. - Telèf. 16606

Carrer de Tarragona, 7, 2.ón - MADRID

IMPRESOS COSTA
Aragó, 45 - Barcelona

(c) Ministerio de Cultura 2006